

Riksdagens protokoll

1994/95:36

Tisdagen den 6 december

Kl. 14.00 – 16.38

Protokoll
1994/95:36

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 november.

2 § Meddelande om ändring i kammaren sammanträdesplan, m.m.

Talmannen meddelade följande ändringar i kammaren sammanträdesplan:

Torsdagen den 8 december:

Sammanträdet skulle börja kl. 14.30 med muntliga frågor till regeringen. Därefter skulle information följa från arbetsmarknadsminister Anders Sundström.

Kommunikationsminister Ines Uusmann var förhindrad att delta i de muntliga frågorna och skulle ersättas av kulturminister Margot Wallström.

Tidigare aviserat arbetsplenum kl. 12.00 var inställt.

Fredagen den 9 december:

Kammaren skulle sammanträda för bordläggning kl. 14.00. Tidigare aviserat plenum kl. 9.00 för interpellationssvar var inställt.

3 § Svar på fråga 1994/95:187 om stödet till svensk FN-personal som tjänstgjort i det forna Jugoslavien

Svar på frågor

Anf. 1 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Catarina Rönning har frågat om jag tänker vidta några ytterligare åtgärder för att öka omsorgen om den svenska FN-personalen.

Det är en angelägen fråga som Catarina Rönning tar upp. Försvarsmakten har självklart ett stort ansvar för att på allt sätt hjälpa vår FN-personal att komma till rätta med problem och svårigheter som FN-tjänsten kan orsaka.

Sveriges fredsbevarande insatser i bl.a. det tidigare Jugoslavien har gjort det nödvändigt med åtgärder i olika former för att minska risken

för psykiska påfrestningar hos den personal som deltar i insatserna. Vid Försvarsmaktens internationella centrum (SWEDINT) har man utvecklat ett särskilt handlingsprogram för all FN-personal. Programmet omfattar inte bara stöd vid hemkomsten, utan också särskild utbildning före utlandstjänstgöringen för att bättre kunna möta psykiska påfrestningar.

Denna utbildning syftar till att göra FN-personalen rustad att kunna hantera kris- och stressreaktioner i samband med svåra händelser och incidenter. All hemvändande FN-personal, således inte bara de som har tjänstgjort i det tidigare Jugoslavien, deltar i ett särskilt hemkomstprogram. Genom detta program erbjuds personalen ett personligt anpassat stöd. Vissa behöver omedelbar hjälp, medan andra behöver hjälp först efter en tid med sina problem och svårigheter.

Jag kommer att följa frågan om FN-personalens välbefinnande med största uppmärksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Talmannen konstaterade att frågeställaren inte var närvarande och tackade försvarsministern för att denne kommit och lämnat svaret.

4 § Svar på fråga 1994/95:168 om naturreproducerad lax

Anf. 2 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ingvar Eriksson har frågat vilka ytterligare åtgärder jag avser vidta för att inte svenska fiskare ensamman skall tvingas bära ansvaret för den naturreproducerade laxens fortbestånd.

Jag delar Ingvar Erikssons uppfattning att begränsningen av havsfisket efter lax i Östersjön bör drabba alla länders fiskare. Det var därför för Sverige vid mötet med Fiskerikommissionen för Östersjön i september i år mycket kraftfullt framförde kravet på en halvering av innevarande års totaluttag på 600 000 laxar. Nu lyckades Sverige inte få gehör bland övriga Östersjöstater för en så kraftig begränsning av havsfisket efter lax. Kommissionen beslutade dock att rekommendera att 1995 års totaluttag begränsas till 500 000 laxar. Dessutom beslutade kommissionen att tillsätta en särskild arbetsgrupp under svenskt ordförandeskap med uppgift att se över förvaltningen av lax i Östersjön.

Sverige och Finland är medlemmar i Europeiska unionen från den 1 januari 1995. Det innebär bl.a. att fisket i övervägande delen av Östersjön kommer att förvaltas av unionen. Möjligheterna att gemensamt reglera laxfisket i Östersjön kommer då att stärkas.

Regeringen avser att inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken verka för en långsiktig strategi för laxfisket i Östersjön och har för avsikt att återkomma till riksdagen under våren 1995 med övergripande riktlinjer för laxfisket.

Anf. 3 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga, och jag gläder mig åt att statsrådet delar min uppfattning när det gäller detta med att ensidigt begränsa de svenska fiskarnas fiske av lax i Östersjön.

Orsaken till att jag ställt frågan är att Fiskeriverkets styrelse har beslutat om ett ensidigt laxfiskestopp för svenska fiskare i svenska vatten från den 1 december till den 31 mars 1995. Syftet är att på detta sätt söka bidra till att den naturreproducerade laxens fortbestånd skall kunna säkras. Men beslutet gäller ensidigt svenska fiskare. Andra länders fiskare kan uppenbarligen fortsätta fisket t.o.m. i svenska vatten, inte minst efter årsskiftet då Sverige blir medlem i EU. Man kan förundra sig över att Fiskeriverket kan förvänta sig att svenska fiskare skall ställa upp på ensidiga fiskestopp och restriktioner som inte drabbar andra länders fiskare i samma område.

Nu säger statsrådet visserligen att man skall återkomma i frågan i och med att EU tar över huvudansvaret för fiskeripolitiken – självfallet tillsammans med oss själva. Margareta Winberg säger att man kommer tillbaka under våren. Är detta stopp för fisket som gäller från den 1 december i år till den 31 mars nästa år verkligen motiverat? Kan man inte på något sätt från regeringens sida stoppa detta ensidiga beslut, för det är en utmaning mot allt vad vi kan kalla rimliga krav på objektivitet och ansvar?

Anf. 4 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Med anledning av den senaste frågan vill jag säga att Fiskeriverkets beslut är överklagat. Den tid inom vilken ytterligare eventuella överklaganden kan komma in har inte gått ut. Vi har fått in ett överklagande. När tiden är ute kommer vi att behandla dessa överklaganden. Därför kan jag inte i dag gå in på vilken ställning regering då kommer att ta.

Jag kan möjligen tillägga till mitt tidigare svar att vi kommer att ta kontakt med Finland därför att Finland inte riktigt, som vi tycker, skött sin del av fiskeripolitiken. Man har fiskat för mycket. Vi kommer att efter årsskiftet, först på tjänstemannanivå och sedan på ministernivå, ha en diskussion med finnarna om det här. Den diskussionen kommer bl.a. att handla om inte Finland kan ha en försommarfredning så att de "svenska" vilda laxarna får fri passage. De passerar väldigt nära finska gränsen på sin väg upp mot de svenska älvarna. Vi kommer givetvis också i internationella sammanhang – alltså med även andra länder – att försöka genomföra en ytterligare sänkning av totalkvoten för Östersjön.

Anf. 5 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för denna komplettering. Man är tydligen från regeringens sida beredd att ta upp ärendet med andra länder och i de förhandlingarna driva de svenska kraven, så att vi på det sättet kan få en allsidig uppslutning om eventuella restriktioner och eventuell fiskestopp.

Fattar jag statsrådet rätt, att fiskestoppet från den 1 december kommer att inhiberas fram till det att man är klar med sin bedömning?

Anf. 6 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Nej, regeringen fattade förra torsdagen ett beslut om att inte inhibera förordningen från Fiskeriverket. Vi kommer att pröva frågan i sak när tiden för överklagandet har gått ut.

Anf. 7 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag beklagar att man inte inhiberar beslutet om fiskestoppet. Då fortsätter ju problemen under den här perioden. Jag vill därför fråga: Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att göra de svenska fiskarna skadeslösa?

Anf. 8 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det finns åtminstone två åtgärder. Det handlar dels om stilleståndsersättning, dels om ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Något utöver detta har vi för dagen inte planerat.

Anf. 9 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag vill till sist tacka för det svaret. Jag vill också utlova att jag kommer tillbaka när det gäller den här frågan. Det är fullständigt orimligt att förvänta sig att svenska fiskare ensidigt skall acceptera fiskestopp och restriktioner i samma vatten som andra fiskare bedriver fiske i. Detta är därför en mycket viktig fråga. Jag hoppas att regeringen verkligen söker snabba på behandlingen av det här ärendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1994/95:182 om miljöprogram för rennäringen

Anf. 10 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ulf Björklund har frågat mig om jag avser att utarbeta ett miljöprogram för rennäringen.

Regeringen har i sin proposition om vissa livsmedelspolitiska åtgärder vid ett medlemskap i den europeiska unionen redovisat förslag till hur EG:s miljöprogram skall utnyttjas vid ett medlemskap.

Enligt förslaget skall ett miljöprogram bestående av tre delprogram inrättas. Delprogrammen skall bestå av stöd till ekologisk odling, stöd till landskapsvård och stöd till miljökänsliga områden. Förslaget behandlas för närvarande av riksdagens jordbruksutskott. Regeringen avser att återkomma till frågan om resurser för programmet i budgetpropositionen.

Anf. 11 ULF BJÖRKLUND (kds):

Fru talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern så mycket för svaret. Jag vill också säga välkommen som minister för de samiska frågorna.

Vi som bor i de samiska områdena har ett särskilt ansvar för att de samiska frågorna och rennäringen belyses. Sverige har ett totalt ansvar för samerna. Det är väldigt viktigt att samerna får känna sig – och vara – delaktiga i sådana frågor som rör bl.a. rennäringen.

Vi känner ju till samernas mycket negativa hållning till EU. Kommer det inte att sägas mer i de propositioner som hittills har behandlats och som ligger på bordet när det gäller rennäringen – där det egentligen inte sägs någonting – finns risken att klyftan mellan samerna och det svenska storsamhället ytterligare kommer att öka.

Som sameminister har man ett särskilt ansvar för att samerna känner sig delaktiga och blir inlemmade i det svenska samhället samt att de får känna en värdighet i att de betyder någonting i Sverige.

Det är utifrån detta perspektiv som man behöver belysa rennärringsfrågorna och de samiska frågorna när det gäller EU-anslutningen. Om man enligt miljöförordningen inom EU skulle kunna upprätta ett miljöprogram för ett särskilt stöd till samerna, måste det vara möjligt att få någon typ av återflöde som kan komma att beröra rennäringen. Ser ministern någon möjlighet till att återflödet skulle kunna beröra också rennäringen?

Anf. 12 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag delar den uppfattning som Ulf Björklund ger uttryck för, nämligen att vi har ett ansvar för samerna, inte bara vi som bor i norra delarna av landet utan det har alla som bor i landet. Också den samlade regeringen och riksdagen har naturligtvis detta ansvar.

Vi vet också att snart inleds Decenniet för urbefolkning i New York. För att visa att vi vill att våra svenska samer skall vara närvarande har vi bekostat en resa till invigningen av detta evenemang.

Så till frågan. Det är mycket riktigt att det inte står någonting i propositionen om rennäringen. Anna Lindh, som har ansvar för Miljövårdsberedningen, håller på att omstrukturera den. Hon vill arbeta på ett annat sätt. Hon har bl.a. tänkt sig att en del av arbetet skall handla om den region där samerna bor. Därför avser hon att plocka in personer från det området som är särskilt berörda. Jag har just föreslagit att också representation för samerna skall ingå i Miljövårdsberedningen när denna del av landet behandlas.

Vi vet att det är problem med överbetning och möjligen med terrängkörning på barmark osv. Men vi andra som inte tillhör samesamhället förorsakar också det som man skulle kunna kalla miljöproblem för samerna. Det är väldigt viktigt att ha detta i minnet och inte enbart hävda att samerna med sitt sätt att leva utgör ett miljöproblem. Det är kanske minst lika mycket vi andra som utgör ett miljöproblem för samerna.

Prot. 1994/95:36

6 december

Svar på frågor

Anf. 13 ULF BJÖRKLUND (kds):

Fru talman! Jag tackar för dessa kompletteringar. Jag har ju haft möjlighet att diskutera frågan med miljöminister Anna Lindh. Det är alldeles riktigt att vi vanliga svenskar och turismen ställer till väldigt mycket elände för samerna och den samiska näringen. De samiska näringarna bör ges ett förstahandsintresse när det gäller dessa områden av vårt land.

Vi vet ju i dag att ett miljöprogram som möjligen skulle kunna dra till sig litet EU-pengar kan beröra sådant som har med renbetesinventeringarna att göra. För att samerna verkligen skall kunna garanteras möjlighet att fortsätta med rennäringen bör man ha kontroll över hur det förhåller sig med renbetestillgången. Det finns olösta frågor kring betesrätten i t.ex. Härjedalen, vägdragningsbekymmer inte minst i Tallma sameby vid Torneträsk, och det finns väldigt mycket som har att göra med miljön som kräver ekonomiska insatser och som skulle kunna ingå i ett sådant här miljöprogram.

Jag hoppas att jordbruksministern tillsammans med miljöministern snarast möjligt kan ta ett samlat grepp kring den här typen av frågor.

Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag hoppas verkligen att vi skall kunna göra det. Men det kräver den analys som Miljövårdsberedningen skall göra. När den är gjord finner jag det inte uteslutet att man kan få fram s.k. EU-pengar som kan vara användbara för detta ändamål.

Anf. 15 ULF BJÖRKLUND (kds):

Fru talman! Då vill jag bara tacka jordbruksministern för det i viss mån positiva svaret. Tillsammans med de svar som jag tidigare har fått av miljöministern antar jag att de samiska frågorna och detta som har att göra med fjällmarkerna, renbetesinventeringen och miljöfrågorna när det gäller renbetesområdet kommer att belysas i det fortsatta arbetet med EU-frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1994/95:159 om åtgärder mot organiserad brottslighet

Anf. 16 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Lars Stjernkvist har fråga vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att motverka den typ av brottslighet som mc-klubben Hells Angels svarar för.

Jag vill till en början säga att jag helt och hållet delar Lars Stjernkvists utgångspunkter. Laglydiga medborgares insatser är en utomordentligt viktig tillgång i brottsbekämpningen. Det är allvarligt när dessa skräms till tystnad och samhället måste reagera kraftfullt mot dem som med hot och andra metoder försöker hindra rättvisan från att ha sin gång.

De här problemen – som definitivt inte är unika för Sverige – har uppmärksamats en hel del i massmedierna den senaste tiden, men de är inte nya vare sig för rättsväsendet eller för mig som justitieminister. Jag vet att polisens kunskap om den brottslighet som förekommer i vissa mc-klubbar är omfattande och att de internationella poliskontakterna är väl utvecklade. Kunskapen finns inte bara på central nivå, vid Rikspolisstyrelsen, utan man arbetar också aktivt för att föra ut kunskapen till den lokala polisorganisationen. För polisen är våldsbrottsligheten redan i dag en prioriterad fråga, och jag anser att det finns skäl att ytterligare prioritera bekämpningen av denna typ av brottslighet.

Även på åklagarsidan finns kunskap om problemen, och arbetet med att kartlägga behovet av förbättringar pågår. Hos Riksåklagaren görs t.ex. en genomgång av de metoder som krävs för att framgångsrikt kunna genomföra förundersökningar och rättegångar där medlemmar av den här typen av klubbar är inblandade och vilket utrymme nuvarande lagstiftning ger.

Justitiedepartementet förordnade i september i år en särskild utredare att undersöka vilka åtgärder som kan förbättra situationen för vittnen och målsägande vid domstolarna, bl.a. när det gäller möjligheten till förstärkt skydd. Uppdraget skall redovisas i januari nästa år.

Inom Europarådet arbetar en expertkommitté, bl.a. efter svenskt initiativ, med att få fram en rekommendation som tar sikte på problemen med hotade vittnen. Det bör i det sammanhanget sägas att några av de länder som deltar har problem av en helt annan och allvarligare svårighetsgrad än vad vi har. Detta gör det dock inte mindre angeläget för oss att komma till rätta med våra inhemska problem.

Jag håller mig naturligtvis informerad om det arbete som pågår, och jag kan försäkra att jag kommer att ta initiativ till de lagstiftningsåtgärder som kan visa sig vara nödvändiga.

Det pågår alltså arbete på flera håll för att komma till rätta med de problem som rättssamhället ställs inför när vissa grupper ställer sig vid sidan av samhället och vägrar följa våra lagar. Jag är övertygad om att vi kan klara detta. Den lagstiftning vi har svarar i stora stycken mot de krav som ställs, men vissa ytterligare lagstiftningsåtgärder kan behöva vidtas. Jag menar att det framför allt gäller att se till att de redskap som finns används på bästa sätt.

Kunskap om den här typen av grupper och deras metoder måste också spridas, så att de människor som arbetar inom rättsväsendet har den beredskap som behövs för att kunna klara av problemen. Det är också viktigt att samverkan mellan olika myndigheter utökas och förbättras, och då menar jag inte bara domstolar och olika myndigheter inom rättsväsendet. Vi måste mobilisera goda krafter inom alla delar av samhället för att gemensamt se till att motverka de oacceptabla metoder de här klubbarna använder.

Anf. 17 LARS STJERNKVIST (s):

Fru talman! När man ställer den här typen av frågor brukar man normalt sett själv ha ett bra svar i bakfickan, som man vill få en chans att berätta om, men jag skall ärligt säga att jag i det här fallet inte har

det. Jag ville få en diskussion om någonting som jag tror skrämmer väldigt många. Det är oerhört allvarligt när vi vanliga, laglydiga medborgare inte vågar ingripa mot brottslighet.

Jag vill tacka för svaret, som var väldigt bra. Framför allt känns det bra att vi är överens i själva principfrågan. Det är viktigt att det är i första hand med hjälp av medborgarnas rättrådiga ingripande som vi kan bekämpa brottslighet och att det finns ett sådant skydd att vi som enskilda känner att vi kan och vågar ingripa.

Såvitt jag nu begriper, är det på två fronter som den här typen av organiserad brottslighet måste bekämpas. På den ena fronten pågår det mycket verksamhet, och det är bra. Det är när det gäller att stärka skyddet för de människor som ställer upp och vittnar och som ingriper. Där sker det nu en översyn av reglerna, för att se vad man kan göra ytterligare för att människor skall våga ställa upp.

När det gäller den andra fronten skulle det vara spännande att höra justitieministern utveckla sin syn. Det är fråga om de laginstrument vi har för att direkt bekämpa den här typen av brottslighet, t.ex. de regler som gäller när vittnen hotas. Är de lagarna tillräckligt skarpa? Jag har en känsla av att vi när vi har författat våra lagar inte har förutsett att det finns så oerhört förhärdade brottslingar och att det finns ett behov av skärpt lagstiftning, för att markera att vi inte accepterar sådant här.

Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! När det gäller just de brott som kanske är de centrala i fråga om den här typen av brottslighet, nämligen hot mot vittnen eller andra personer, håller jag med om att man ibland undrar hur lagstiftningen fungerar. Jag vill svara att lagstiftningen nog är skarp – det är inte där felet ligger. Problemet ligger ofta på bevisstadiet; man måste säkerställa bevisning om hotet.

Här finns också en koppling till den grundläggande frågan, nämligen rädslan hos den som skall ställa upp och vittna. Redan detta att vittna om att ett hot har framställts i någon form kräver ju ett visst mod. Därför tror jag att vi kommer tillbaka till frågan om vilket skydd vi kan ge de människor som vi förväntar oss skall ställa upp och vara vittnen, så att vi kommer åt den här typen av brottslighet. Det sker inte genom förändringar av själva lagstiftningen, utan det är tillämpningen av lagstiftningen, rättsmaskineriets sätt att fungera och det skydd som vi kan ge dessa människor som är avgörande för att vi i flera fall än nu också ingriper och beivrar den här typen av brott.

Anf. 19 LARS STJERNKVIST (s):

Fru talman! När det gäller den här typen av organiserad brottslighet bland motorcykelklubbar – det är egentligen fel ord, och jag satte citationstecken om det i min fråga, för att inte smutskasta alla som av intresse sysslar med den här verksamheten på ett lagligt sätt – är det oerhört svårt att komma åt kärnan i grupperna med hjälp av skärpta lagar, även om det säkert finns lagrum som är tillräckligt skarpa.

Det finns också en "svans" till dessa klubbar. Jag har samtalat med poliser, bl.a. i min hemkommun Norrköping, och det framgår att dessa

grupper har en ambition att sprida sig. Just när det gäller att förhindra att de når nya grupper föreställer jag mig ändå att skärpt lagstiftning på några håll kunde verka i avskräckande syfte, även om jag tror att lagrummet finns just när det gäller kärnan.

Prot. 1994/95:36
6 december

Svar på frågor

Anf. 20 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det är helt riktigt att man koncentrerar en hel del av intresset på det som ibland kallas svansen. Det är bl.a. därifrån som medlemmar rekryteras till den här typen av grupperingar. Även om ingripanden mot "svansens" agerande med hjälp av den lagstiftning vi har är oerhört centrala, tror jag också att det är viktigt hur samhället i övrigt reagerar. Den här typen av organisationer har onekligen en viss lockelse på en del ungdomar, och vi måste sätta in motkrafter för att ta bort en del av den lockelsen. Det handlar bl.a. om att få ungdomar att bli medvetna om vad den här typen av grupper står för och också visa på konsekvenserna av ett engagemang i dessa grupper.

Det var därför som jag i slutet av mitt svar lade tyngdpunkten just på detta att vi skall mobilisera de goda krafterna i samhället och på olika sätt motverka spridningen av sådana här grupper. Det handlar inte minst om att nå fram till ungdomar som annars lätt kan dras in i den typen av sammanhang.

Anf. 21 LARS STJERNKVIST (s):

Fru talman! Jag tror dessutom att det är en viktig uppgift att öka kunskapen om den här typen av grupper, och jag hoppas att vi kan bidra till det. Jag föreställer mig att många är lika aningslösa som jag; man har svårt att förstå att den här typen av brottslighet finns. Men det gör den bevisligen. Därför gäller det naturligtvis att öka vår allmänna beredskap.

Det var alltså ett väldigt bra svar. Jag väntar med spänning på det arbete som skall resultera i någonting redan i januari månad, och jag hoppas att vi får chansen att återkomma till det här flera gånger.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1994/95:178 om friköp av historiska arrenden

Anf. 22 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Bengt Silfverstrand har frågat mig när regeringen kommer att lägga fram en proposition om friköp av historiska arrenden.

1990 års Arrendekommitté har i två betänkanden lämnat förslag till vissa lagregleringar på arrendeområdet. I det ena betänkandet (SOU 1991:85) presenteras förslag till en lag om friköpsrätt vid historiska arrenden. Det andra betänkandet (SOU 1992:109) innehåller förslag till regler om skydd för jordbruksarrendatorers investeringar på arrendestället samt vissa ytterligare förändringar på skilda områden inom arrendelagstiftningen. Betänkandena har remissbehandlats i ett sammanhang.

Den tidigare regeringen överlämnade i september i år en remiss till Lagrådet. I lagrådsremissen föreslogs nya regler om skydd för investeringar i arrendejordbruket. Vidare gjordes det ställningstagandet att det inte skulle införas någon lag om friköp av historiska arrenden. Lagrådet har yttrat sig över lagförslagen. Frågorna har därefter beretts vidare inom Justitiedepartementet.

Regeringen avser att inom kort lägga fram en proposition om de frågor som har presenterats i de båda betänkandena.

Anf. 23 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga.

"Sagolika Koberg – bara en bitter strid." Så lyder rubriken på en helsidesartikel i Borås Tidning den 30 november 1994.

Det är alltså på dagen fem år sedan Sveriges riksdag med en stor majoritet beslutade att brukare av s.k. historiska arrenden skulle få friköpa den mark de i generationer röjt, brukat, bebyggt och bebott. Många trodde och hoppades då att slutkapitlet skrivits i denna bittra sannsaga, att rättssamhällets lagar skulle omfatta också den grupp av enskilda människor vars vardag till vissa delar fortfarande styrs av feodalsamhällets lagar.

Men så blev det alltså inte. I stället förhalade den borgerliga regeringen ytterligare frågans slutgiltiga lösning under förevändning av juridiska svårigheter och intrång i den enskilda äganderätten, vilket man hävdade stod i strid med Europarådskonventionen om mänskliga rättigheter.

Det måste understrykas att friköpsrätten i det historiskt betingade arrendet inte berör vanligt enskilt ägande, där någonsin någon ägarstat vare sig bebott eller brukat jorden och inte heller är beroende av den för sin utkomst.

Det handlar alltså om generationers kamp för friköp av sina fädernegårdar. Det handlar om brukarna i de bygder som ställdes utanför de skatteköpsreformer som är grunden för nästan all enskilt ägd jordbruksmark sedan århundraden tillbaka.

Det vore en rättviseskandal av sällan skådat slag om inte Sveriges regering och riksdag nu äntligen kunde samla sig till en friköpslag som utvidgar medborgarrätten till att omfatta också de människor som kommit i kläm för jordägarintressen som grundar sig på lagstiftarnas misstag och rättsövergrepp i det förgångna.

Svaret är inte helt glasklart. Jag skulle gärna vilja att justitieministern närmare preciserade när i tiden det här förslaget kan komma, kanske också litet om inriktningen och vad det finns för svårigheter och juridiska betänkligheter som fortfarande eventuellt kvarstår.

Anf. 24 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag vet att Bengt Silfverstrand är mycket engagerad i frågan om historiska arrenden. Det är en fråga som har varit föremål för överväganden under lång tid. När vi i den nya regeringen nu har tillträtt har vi ju att bereda denna fråga igen. Som jag sade i mitt svar bereds den nu i Justitiedepartementet.

Jag vill inte här i detta sammanhang föregripa det ställningstagande som regeringen har att göra i denna fråga.

Prot. 1994/95:36
6 december

Anf. 25 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag kan förstå att regeringen måste ta en ny omgång, men det vore ändå värdefullt att få någon antydan om tiden, dvs. om förslaget beräknas komma redan i höst, tidigt under våren eller åtminstone under våren. Det handlar om en grupp som är synnerligen orolig och som också har mist tron på att den någonsin skall få denna möjlighet.

Det vore ändå värdefullt om justitieministern kommenterade de invändningar som har framförts av den borgerliga regeringen om svårigheterna och varför det skulle behövas ytterligare beredningsarbete utöver det gedigna beredningsarbete som redan är gjort.

Justitieministern tillsatte själv mycket snabbt, vill jag säga, en arrendekommitté efter riksdagsbeslutet. Eftersom kommittén var enig har regeringen nu ett bra underlag för att ta ställning.

Det kan väl ändå inte vara omöjligt att få några antydningar om vari svårigheterna ligger och när tiden är mogen för en reform.

Anf. 26 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Ja, det finns ett gediget underlag i den här frågan. Det var därför jag sade "redan inom kort". Jag hoppas t.o.m. att kunna återkomma med beslut i denna fråga före jul.

Anf. 27 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! När det gäller historiskt betingat arrendejordäggande är det viktigt att slå fast att det aldrig har förekommit något direkt personligt brukande och boende eller någon personlig drift. Här föreligger alltså en i högsta grad naturligt avgränsad grupp, dvs. att enskilt ägande varit uteslutet för jordbruksbefolkningen.

Tidpunkten i utredningens förslag markerar ju också den avgränsade tidpunkten, då äganderättens gamla tyngdpunkt i beskattningsrätten definitivt upphävdes i och med mantalsbeskattningens upphörande. Då blev jordbrukarna i fråga direkt skattskyldiga till samhället.

Nu kommer Europarådskonventionen in i bilden. Med tanke på vad som där läggs in i allmänintresse framstår också följande klart för utredningen: Det står bl.a. att den nationelle lagstiftaren ges ett betydande mått av frihet i denna bedömning. I gällande expropriationslag står bl.a. att expropriation får ske då den är av väsentlig betydelse för riket och ofta för en viss befolkningsgrupp.

Mot denna bakgrund hoppas jag att justitieministern nu med mycket kort varsel skall kunna samla sig till ett politiskt ställningstagande för denna grupp, så att vi får bort den sista resten av feodalsamhället.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Svar på frågor

Anf. 28 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Inger Ren  har fr gat mig vilka  tg rder jag avser att vidta f r att f  en bred genomlysning av fr gan om kriminalisering av innehav av barnpornografi.

Trots den f rre regeringens of rm ga att komma med f rslag i  mnet har – genom socialdemokratiska initiativ i riksdagens konstitutionsutskott – ett f rslag till grundlags ndring som m jligg r kriminalisering av innehav av barnpornografi kunnat antas som vilande.

Kriminalisering av innehav av barnpornografi  r ett led i kampen mot sexuellt utnyttjande av barn. Genom att med alla t nkbara medel angripa marknaden f r barnpornografi kan vi f rhoppningsvis bidra till att minska efterfr gan p  s dant material och d rigenom ocks  minska omfattningen av sexuella  vergrepp p  barn, vilket ju  r det yttersta m let f r en s dan kriminalisering.

Inger Ren  tycks inte ha observerat att regeringen f rre m naden beslutade att tills tta en parlamentarisk kommitt  med uppdrag att unders ka p  vilket s tt och med vilka medel f rekomsten av barnpornografi b st kan bek mpas. I direktiven (dir. 1994:117) anges att kommitt n b r g ra en utv rdering av p  vilka omr den det kr vs insatser f r att p  ett effektivt s tt f rebygga att det f rekommer produktion och distribution av barnpornografiskt material. Kommitt n skall d refter  r v ga vilka  tg rder som beh vs f r att f rhindra f rekomsten och spridningen av barnpornografiskt material. Fr gor om kriminalisering av innehav och annan befattning med barnpornografi skall  r v gas s rskilt, och kommitt n skall ocks  behandla fr gan om en  ldersgr ns kan tas in i best mmelsen om barnpornografibrott. Utredningen skall vara avslutad senast den 30 juni 1996.

Det  r min f rhoppning att denna utredning skall ge ett s  brett underlag som m jligt f r det fortsatta arbetet mot barnpornografi. Utg ngspunkten  r att kriminalisering av innehav skall ske i enlighet med det vilande f rslaget. Regeringen  r dock v l medveten om de sv ra r ttsliga fr gor som en innehavskriminalisering f ranleder och  r d rf r naturligtvis intresserad av f rslag till en annan lagteknisk utformning av innehavskriminaliseringen, om en s dan b ttre kan bidra till att f rekomsten av barnpornografi minskar.

Jag vill ocks  initiera andra  tg rder som syftar till att skydda barn mot  vergrepp. Bl.a. b r en mer generell  versyn g ras av best mmelserna om sexualbrott i brottsbalken.

Anf. 29 INGER REN  (m):

Fru talman! Jag ber att f  tacka justitieministern s  mycket f r svaret. Det var positivt p  det s ttet att det gav uttryck f r en mer l ngtg ende beredning  n vad tidigare diskussioner gett vid handen.

Jag t nker inte ge mig in p  diskussionen om tidigare regeringars of rm ga n r det g ller barnpornografi rendet. Inte heller den socialdemokratiska regeringen – jag v gar kanske ocks  s ga: s rskilt inte

den socialdemokratiska regeringen – har så mycket att yvas över när det gäller detta ärende. Det vet vi alla.

Jag har observerat att regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté. Jag har läst direktiven, vilka jag har här i handen. Men det är just därför som jag ställer min fråga. Frågan har att göra just med innehavskriminaliseringen som jag tycker i direktiven har blivit något styvmoderligt behandlad.

Lagrådet framhöll i sin remissbehandling i våras att lagförslag på detta område erfarenhetsmässigt brukar avkasta värdefulla synpunkter av både saklig och teknisk karaktär som kan tas till vara i beredning av ärendet. Samma synpunkter kom också fram vid den hearing som justitietskottet och konstitutionsutskottet anordnade i våras.

Nu finns tid att lysa igenom detta ärende utan försening. Därför undrar jag: Delar justitieministern Lagrådets uppfattning?

Anf. 30 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Som jag redogjorde för i mitt svar har regeringen tillsatt en särskild kommitté som skall se över denna fråga i dess bredd. Kommittén skall också se på de lagtekniska lösningarna när det gäller kriminalisering av innehav. Med detta borde, såvitt jag förstår, Inger René vara mycket nöjd, eftersom vi nu har den tid och de möjligheter vi behöver för att få fram det bästa lagförslaget på området.

Anf. 31 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Speciellt när det gäller förslag till grundlagsändringar är det vanligt att man skickar ut förslagen på remiss just för att få denna breda genomlysning.

Vid debatten här i kammaren den 16 november om barnpornografi fick den socialdemokratiska ledamoten i debatten frågan om denna typ av bred genomlysning. Det svarades då att socialdemokratiska partiet inte hade något emot den breda genomlysning som en remissdebatt innebär.

Kan vi tänka oss att detta förslag kommer att gå ut på remiss?

Anf. 32 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! När kommittén har genomfört sitt arbete och kommit fram med ett betänkande kommer detta givetvis att behandlas i vanlig ordning med remissförfarande och förberedelser för den fortsatta hanteringen i riksdagen.

Anf. 33 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Jag är mycket nöjd med detta svar, för det är betydligt mer långtgående än de signaler som tidigare har getts. Tack för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 34 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Mats Odell har frågat vilka åtgärder kommunikationsministern är beredd att vidta för att stoppa narkotikan i trafiken. I sin fråga anför Mats Odell att lagstiftningen måste utvidgas till att ge gränsvärden och legala möjligheter att bekämpa narkotikan i trafiken. Eftersom den åsyftade lagstiftningen, nämligen bestämmelserna i trafikbrottslagen om rattfylleri och grovt rattfylleri, faller under Justitiedepartementets ansvarsområde har frågan överlämnats till mig.

Inledningsvis vill jag understryka att utgångspunkten för dagens lagstiftning är att det är förbjudet att köra bil om man är påverkad av narkotika. Vidare är all konsumtion av narkotika straffbar enligt narkotikastrafflagen. Några gränsvärden när det gäller narkotikapåverkan i samband med framförande av fordon motsvarande promillereglererna vid alkoholpåverkan finns som bekant inte i bestämmelserna om rattfylleri och grovt rattfylleri. I stället måste domstolarna kunna slå fast att påverkansgraden har varit sådan att föraren inte har kunnat framföra fordonet på ett betryggande sätt för att ansvar för rattfylleri skall vara för handen. Vid bedömning av om rattfylleribrottet är att anse som grovt skall särskilt beaktas bl.a. om alkoholkoncentrationen i förarens blod överstigit 1 promille eller föraren annars varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel.

Den omständigheten att domstolen måste kunna slå fast att påverkansgraden har varit sådan att föraren inte har kunnat framföra fordonet på ett betryggande sätt ställer naturligtvis höga krav på åklagarens bevisning. Det är oftast fråga om vittnesbevisning där vittnena får uttala sig om förarens beteende och uppträdande. Utöver den bevisningen krävs oftast något läkarintyg om förekomsten av narkotika i förarens blod eller urin.

Hittills har det ansetts vara tekniskt komplicerat att mäta förekomsten av andra berusningsmedel än alkohol, inte minst med hänsyn till den stora mängd olika preparat som kan anses påverka förmågan att framföra fordon. Det bör framhållas att det inte endast är fråga om narkotiska preparat som är föremål för illegal hantering, utan även narkotiska och andra preparat som kan ingå i av läkare ordinerade läkemedel.

Även om man med hjälp av mätinstrument kan påvisa förekomsten av droger uppstår svårigheter när man skall fastställa de gränsvärden som skall gälla för dessa. En utgångspunkt bör nämligen vara att gränsvärdena skall fastställas utifrån de risker för trafiksäkerheten som en påverkan kan innebära.

Frågan om drograttfylleri behandlas inte i sak av Väg- och sjöfyllerikommittén, vars arbete låg till grund för årets ändringar i trafiknykterhetslagstiftningen. Kommittén uttalade dock att det var angeläget att hithörande frågor utreddes och konstaterade också att det inom Brottsförebyggande rådet pågår ett projekt angående droger och trafiksäkerhet. Detta projekt – Läkemedel, droger och trafiksäkerhet – kommer att redovisas till sommaren.

Frågan om drograttfylleri har diskuterats i olika sammanhang under en längre tid utan att detta lett till några egentliga förändringar. Under senare tid har dock framsteg gjorts vad avser utvecklandet av mätmetoder och forskning om narkotikans verkningar. Jag anser därför tiden vara mogen för att sätta i gång ett mer målmedvetet arbete för att undersöka förutsättningarna för att komplettera rattfyllerilagstiftningen med gränsvärden för olika narkotiska preparat. Jag kommer att ta initiativ till ett sådant arbete.

Anf. 35 MATS ODELL (kds):

Fru talman! Först vill jag tacka justitieministern för svaret. Jag är nöjd med svaret att justitieministern nu ämnar ta dessa initiativ. Jag tror att vi är överens om att narkotikapåverkade förare måste bort ur trafiken. Jag hoppas att vi också är överens om att det behövs en nollgräns för de klart definierade preparat som inte har någon medicinsk användning.

Det som nu har inträffat är att Polisen har utvecklat nya testmetoder som finns tillgängliga ute på polisdistrikten – jag har själv sett dem i funktion – som kan användas för att spåra narkotika hos bilförare.

Problemet har hittills varit att lagstiftningen är så luddig att det sällan leder till åtal även om man spårar kraftfull påverkan hos bilförare. Detta är fullständigt orimligt.

Det man kan konstatera är att det *är* förbjudet att köra bil om man är påverkad av narkotika. Det är t.o.m. förbjudet att konsumera narkotika enligt narkotikastrafflagen.

Det Polisen nu väntar på är att få de lagliga instrument som gör det möjligt att också vid t.ex. stora trafikkontroller kontrollera förekomsten av narkotika hos förarna. Detta är inte möjligt i dag. Man måste ha en uttalad misstanke för att få genomföra den typen av prov.

De substanser som inte har någon medicinsk användning, dvs. heroin, kokain, cannabis och amfetamin, borde ganska enkelt och ganska omedelbart kunna förbjudas. Detta skulle ligga till grund för en utsällning av förare som är påverkade av dessa substanser med den utrustning som redan finns ute på polisdistrikten. Därmed skulle man få bort en stor grupp av de livsfarliga förare som finns ute bland medtrafikanterna.

Anf. 36 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag kan inte hålla med om att lagstiftningen är luddig. Det är nog fel sätt att definiera problemet.

Lagstiftningen är klar. Problemet är att det ställs mycket höga krav på bevisning för att få en fällande dom när det gäller narkotiska preparats påverkan på förarens möjlighet att framföra bil. Det är vårt problem.

Det problemet löser vi om vi har möjligheter att i lagstiftningen föra in gränsvärden så att vi kan hantera olika narkotiska preparat på samma sätt som vi hanterar alkohol.

Problemen har varit av många slag. Det har gällt mätmetoderna. Det problemet är på väg att lösas. Jag delar Mats Odells uppfattning om att Polisen här har kommit väldigt långt i utvecklingen.

Det som oroar mig är att vi ligger efter i det underlag som behövs när det gäller att bedöma vilka gränsvärden som måste sättas för olika typer av preparat.

Min uppfattning är dock att vi har hanterat problemen alltför mycket i klump. Om vi väntar tills vi har ett underlag som ger oss svar på alla de frågor som är knutna till de olika typer av preparat det är frågan om – både legala och illegala – får vi vänta alltför länge. Min avsikt är därför att driva denna fråga litet mer målmedvetet och säkerställa att vi får fram det underlag vi behöver för ett preparat i taget.

Dessutom vill jag bara säga att det *är* förbjudet att nyttja t.ex. cannabis. Det är alltså förbjudet att drogpåverkad framföra bil, liksom det är förbjudet att promenera på gatan drogpåverkad. Vi *har* kriminaliserat hela bruket av narkotika.

Anf. 37 MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tolkar detta som att justitieministern är beredd att fastställa lämpliga gränsvärden preparat för preparat.

Det är alldeles uppenbart att heroin, kokain, cannabis och amfetamin inte har någon medicinsk användning. Det borde mot bakgrund av den lagstiftning som redan finns, vilken justitieministern nämner, vara möjligt att ganska snabbt komma fram till en lagstiftning som gör att Polisen också kan utnyttja den förnämliga utrustning som i dag finns på ett stort antal polisdistrikt runt om i vårt land.

Anf. 38 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag är inte säker på att jag kan tolka det som Mats Odell säger korrekt. Men jag hoppas att det Mats Odell säger innebär att Mats Odell delar min uppfattning att vi skall ha ett sakligt underlag när vi fastställer gränsvärden i lagstiftningen.

Anf. 39 MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det skall finnas ett sakligt underlag. Mot bakgrund av att ingen av de nämnda substanserna har någon medicinsk användning borde gränsvärdet kunna fastställas med en ganska enkel teknik.

Anf. 40 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag är fortfarande inte riktigt säker på innebörden, men jag tror inte att det spelar någon roll eftersom vi kommer att ha anledning att återkomma till frågan när vi har ett bättre underlag.

Jag vill redan nu markera att jag har haft svårt att förstå att man kan göra skillnad på huruvida ett preparat är legalt eller illegalt intaget om vi finner att ett visst gränsvärde är nödvändigt ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det är trafiksäkerheten som måste stå i centrum.

Anf. 41 MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag håller med om det. Men det blir nog litet märkligt om domstolarna fortfarande skall ha bevisföringskrav som innebär att man måste visa att föraren har uppträtt på ett sådant sätt i trafiken att vederbörande har utgjort något slags trafikfara. Det måste ändå vara själva gränsvärdet som utgör kriteriet för domstolen när man skall döma.

Prot. 1994/95:36

6 december

Svar på frågor

Anf. 42 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag ser mig nödsakad att ta ytterligare en replik.

Om vi har gränsvärde i rattfyllerilagstiftningen behövs det ingen bevisning av trafikfarligheten. Då har bedömningen av trafikfarligheten legat i lagstiftarens hand när han har fastställt gränsvärdena.

Det är det som gör att rattfyllerilagstiftningen fungerar effektivt när det gäller alkohol och ineffektivt när det gäller narkotika. Vi vill få tillstånd att man kan hantera åtminstone vissa narkotiska preparat precis som alkohol. Då skulle vi inte längre ha sådana bevissvårigheter.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1994/95:191 om projekteringen av Västerleden

Anf. 43 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Andreas Carlgren har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att inte projekteringen av Västerleden skall fortsätta förbruka stora summor pengar medan osäkerheten består om leden verkligen skall byggas.

Som Andreas Carlgren vet ingår utbyggnaden av Västerleden i Dennisöverenskommelsen. När regionen enades om Dennispaketet beslutade man samtidigt om en kontrollstation år 1996 där bl.a. projektering, upprättande av arbetsplan och miljökonsekvensbeskrivning skulle ge underlag för beslut om exakt tidpunkt för byggstart, projektets ekonomi och miljökonsekvenser.

Det förberedelsearbete som Vägverket för närvarande bedriver rörande Västerleden är således av väsentlig betydelse för det fortsatta ställningstagandet om utformning och byggstart för projektet. Riksdagen har bl.a. därför beslutat om statliga lånegarantier för det fortsatta förberedelsearbetet med vägprojekten inom Dennisöverenskommelsen.

När projektet kan genomföras är beroende av när vägtullssystemet kan införas. Vägverket bedömer i dag att projektet tidigast kan komma att byggstartas år 2000 och i så fall öppnas för trafik år 2005.

Anf. 44 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. Tyvärr gav det inget svar på min fråga.

Efter valet har Socialdemokraterna velat ge intryck av att det verkligen skulle vara en allvarligt menad omprövning på gång av Dennispaketet. Man har så att säga lurat Miljöpartiet och Vänsterpartiet att

ingå en överenskommelse med Socialdemokraterna för att bilda majoritet i Stockholms stadshus och i Stockholms läns landsting just på den grunden.

Jag läste en intervju med Ines Uusmann i Gröna bilisters medlemstidning. Denna intervju gav också intryck av att Ines Uusmann verkligen ville låta Dennispaketet utsättas för en ordentlig prövning som skulle kunna leda till omprövning. Ines Uusmann menade där dessutom att kontrollstationen borde läggas in före 1996.

Av dessa uttalanden syns tyvärr ingenting i frågesvaret. Det kanske inte är så konstigt, eftersom det samtidigt finns en uppgörelse med Moderaterna och Folkpartiet om att det här skall rulla på. Det rullar verkligen på. Det som rullar allra mest är de hundratals miljoner som är avsatta för förberedelsearbete av olika slag. I min kommun gör man bl.a. provborrningar för dragningen av Västerleden.

I svaret talar Ines Uusmann enbart om att förberedelsearbetet inför det framtida ställningstagandet skall gälla utformning och byggstart av projekten. Om det är sant rasar hela omprövningskulissen. Då är det ingen verkligt menad omprövning. Man skulle möjligen kunna ifrågasätta utformningen och byggstarten för Västerleden. Är det verkligen detta kommunikationsministern menar?

Anf. 45 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag kan hänvisa till det betänkade om lånegarantier som riksdagen fattade beslut om i våras. Riksdagen fattade beslut om att avsätta 373 miljoner för just denna projektering. Detta sade riksdagen. Både den föregående och den nuvarande regeringen står bakom detta. Det faktum att pengar är avsatta till projektering innebär inget ställningstagande för byggande av dessa projekt. Lånegarantierna innebär inte heller något ställningstagande till de olika projektens utformning eller exakta lokalisering.

Projekten skall provas före genomförandet på sedvanligt sätt med tillämpning av gällande lagstiftning. Man avser att följa de uppställda miljöpolitiska målen. Så länge inga andra beslut är fattade är det detta som gäller.

Det projekteringsarbete som pågår sker på direkt uppdrag av riksdagsmajoriteten. Vi är skyldiga att följa detta, så länge inget annat är beslutat.

Anf. 46 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag konstaterar att Ines Uusmann fortfarande inte svarar på min fråga. Den centrala frågan är om ni menar allvar med omprövningen av Västerleden. I så fall är det orimligt att under tiden låta miljonerna rinna i väg.

Ines Uusmann hänvisade till ett riksdagsbeslut. Där var det dock fråga om en verkligt menad handlingsfrihet. Det var en formulering som Centern fick med. I Ines Uusmanns svar sades enbart att det här skall påverka utformning och byggstart.

Om Ines Uusmann inte bara menar utformning och byggstart, som hon sade i svaret, utan om hon verkligen allvar med omprövningen, är

det väl orimligt att låta pengarna ticka i väg. Ines Uusmann behöver inte bara luta sig emot ett riksdagsbeslut. Det går att ta egna initiativ. Det har Ines Uusmann t.ex. gjort när det gällde Postens styrelse. Då fanns det plötsligt stor handlingskraft. Här gäller det mycket pengar och ett viktigt beslut. Varför kan Ines Uusmann i så fall inte visa handlingskraft även här?

Prot. 1994/95:36
6 december

Svar på frågor

Anf. 47 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! När det gäller handlingskraften kan man diskutera vad det skulle innebära om vi stoppade hela Dennispaketet. Det skulle bli följden av Andreas Carlgrens önskemål.

Andreas Carlgren säger att vi har gett intryck av att vi vill ompröva Dennispaketet och att vi därmed har lurat Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Jag tycker att det är att slira med en insinuation. De som har gjort en uppgörelse i Stockholms stadshus måste få en chans att stå för den.

I regeringen tar vi ansvar för det faktum att det skall finnas en kontrollstation. Jag skulle gärna se, och det har jag gett uttryck för i olika sammanhang, att kontrollstationen skulle tidigareläggas så att vi kan få en offentlig diskussion. Jag tycker nämligen att den offentliga diskussionen är oerhört viktig i den här frågan.

Anf. 48 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Det är lätt att hålla med om att det behövs en offentlig diskussion – särskilt när man har hört Ines Uusmanns svar här i dag. Men det räcker inte. Det måste leda till handling också.

Om det är något som är att slira så är det att pendla mellan åsikten att det går att ompröva och uttalanden om att om man bara omprövar förberedelsepengarna så rasar allt. Det är helt orimligt att Dennispaketet är ett så bräckligt bygge att allt skulle rasa därför att man inte i ett mycket kritiskt budgetläge bara låter miljonerna rulla på till ett projekt, där man faktiskt vill ge intrycket av att man fortfarande inte har bestämt sig för om det skall genomföras. Detta är det centrala.

Om ni menar allvar med att Västerledsprojektet skall kunna stoppas, inte bara ändras när det gäller utformning och byggstart, vore det väl också rimligt att inte satsa hundratals miljoner – jag tror att det handlar om den summan – i ett förberedelsearbete där man inte vet om det kommer att komma till användning? Det är därför frågan återstår: Är Ines Uusmann beredd att säga att hon menar allvar med omprövningen?

Anf. 49 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Som avslutning vill jag säga att jag synnerligen allvarligt menar det jag har sagt om kontrollstationen. Jag skall se om det är möjligt att tidigarelägga den. Jag är dock inte säker på att det går.

Att man inrättar en kontrollstation betyder att man inte i förväg har fattat några beslut. Det tror jag att vi skall vara helt överens om, annars är det ingen mening med en kontrollstation.

Anf. 50 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Då måste jag till sist ställa ytterligare en fråga. Om kontrollstationen verkligen är så allvarligt menad, om den också innebär att man skall kunna stoppa Västerleden och om Ines Uusmann dessutom vill verka för att kontrollstationen skall tidigareläggas, varför visar Ines Uusmann då inte handlingskraften att se till att få stopp på den miljonrullning som sker under tiden?

De berörda tjänstemännen beskriver att miljonrullningen pågår precis oförändrat. Det har inte skett någonting. Det har inte blivit några förändringar eller nya politiska signaler. Så länge miljonrullningen pågår oförändrat slösar man pengar på ett projekt som Ines Uusmann i dag säger inte är säkert skall bli av. Dessutom lurar man under tiden Miljöpartiet och Vänsterpartiet som har ingått i majoriteter i både Stockholms läns landsting och stadshus i tron att det faktiskt har hänt någonting. Detta påstår jag fortfarande.

Det finns inga bekräftelser på att det har hänt någonting eller är på väg att hända någonting. Det är bara ord; det är handling som räknas.

Anf. 51 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Skillnaden mellan mig och Andreas Carlgren är ganska tydlig. Jag menar allvar med kontrollstationen. Därmed har jag inte sagt att den ovillkorligen skall innebära att den fortsatta delen av Dennispaketet stoppas. En kontrollstation innebär att man kontrollerar de förutsättningar som finns. Därefter fattar man nödvändiga beslut. Jag kan inte föregripa dessa beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1994/95:200 om principen för lönesättning vid Posten

Anf. 52 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Dan Ericsson har frågat mig om regeringens nya ägarstrategi för Posten även innefattar principer för lönesättning.

Liksom tidigare är Postens styrelse ansvarig för lönesättningsprinciperna inom Posten. Regeringen har inte för avsikt att ändra denna ordning.

Anf. 53 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Till skillnad från det förra svaret var detta mycket kort. Jag vill ändå tacka kommunikationsministern för det.

I somras blev det en debatt om postchefens lön. Den dåvarande kommunikationsministern gav då i ett pressmeddelande uttryck för sin uppfattning. Han menade att det var orimligt att vid ett och samma tillfälle fördubbla lönen för en person med i stort sett oförändrade arbetsuppgifter och oförändrat ansvar. Detta uttalande ledde till att postchefen avstod från den planerade lönehöjningen.

Min frågeställning är föranledd av uppgifter som har framkommit om att den nya regeringen skall ha en tydlig ägarstrategi i de statliga bolagsstyrelserna. Samtidigt meddelas det att postchefen nu skall få den tidigare planerade löneförhöjningen. Till detta kommer dessutom en retroaktiv lön, dvs. en julklass på 360 000 kr.

Mot bakgrund av dessa uppgifter önskar jag få besked om regeringens direktiv till Postens styrelse. I en ägarstrategi måste ligga att man ger styrelsen anvisningar om hur bolaget skall drivas. Jag undrar om man i dessa direktiv också har fått med frågan om lönesättningen. Beskedet är att det inte finns någon sådan strategi utan att styrelsen själv har i uppgift att uttolka regeringens avsikter i detta hänseende.

Tycker ministern i så fall att det är rimligt att vid ett och samma tillfälle fördubbla lönen för en person med i stort sett oförändrade arbetsuppgifter och ett oförändrat ansvar? Den förre kommunikationsministern hade en uppfattning. Det vore intressant att veta om den nuvarande kommunikationsministern också har en uppfattning i den här frågan.

Anf. 54 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag tänker inte redovisa någon uppfattning om det är rimligt eller inte med olika löner vare sig det gäller Postens VD eller någon annan VD. Dessutom kommer jag inte att ändra på de principer som vi tidigare har varit överens om, dvs. att lönesättningen skall skötas av Postens styrelse.

Anf. 55 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Av detta kan man bara dra den slutsatsen att kommunikationsministern helt överlämnar detta ärende till styrelsen. Hon accepterar då den löneprincip som man där kommer att ha. Av de uppgifter som har framkommit hitintills gäller då att det blir en fördubbling av lönen. Dessutom kommer den lön som skulle ha utbetalats om den här höjningen hade skett tidigare att betalas ut retroaktivt.

Jag beklagar detta besked. Det visar att den nuvarande regeringen har en annan uppfattning än den tidigare vad gäller synen på lönesättningen för chefstjänster i de statliga bolagen.

Kommer principen att någon VD inte skall sitta i styrelsen att gälla samtliga statliga bolag? Det finns litet olika uppfattningar om detta inom regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1994/95:201 om poststyrelsen

Anf. 56 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Karin Starrin har frågat mig vad jag avser att göra för att den nya styrelsen för Posten skall få en tillräckligt allsidig sammansättning.

Staten måste utifrån sin roll som ägare och sin allmänna roll i samhället ta ett aktivt ansvar för de bolag som staten äger. Ägaren skall

framför allt styra genom sin styrelse. Styrelsen skall agera i ägarens anda och i enlighet med dess intentioner. Valet av styrelsens ledamöter är därför väsentligt. Styrelseledamöterna skall väljas så att de befrämjar verksamheten.

Regeringen har därför vid sammansättningen av den nya styrelsen tagit hänsyn till ledamöternas kunskap och erfarenhet. Det har också varit viktigt att få en så allsidig sammansättning som möjligt där såväl könsfördelning, regional erfarenhet och andra samhällsintressen tillgodosetts.

Anf. 57 KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. Jag håller inte med om att det är en allsidig sammansättning av Postens styrelse.

Det sker oerhört viktiga förändringar inom Postens verksamhet. Detta debatteras på många olika nivåer: lokalt, regionalt och nationellt. Därför är det mycket viktigt att man inför varje beslut och förändring får en så bred uppslutning som möjligt.

Jag måste fråga kommunikationsministern om hon i det här läget tycker att det känns som att man tar ansvar för det som sades i regeringsförklaringen. Statsministern sade i regeringsförklaringen att man nu strävar efter en samarbetsregering. Tycker verkligen kommunikationsministern att det är rätt att oppositionen inte finns företrädd i det här förslaget till en ny styrelse? Tycker kommunikationsministern att de olika regionala intressena finns företrädda i den nya styrelsen?

Anf. 58 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Om vi skall diskutera enskilda personer i styrelsen och vilka partier de företräder kan det kanske ha ett begränsat intresse för några av kammarens ledamöter, men jag tror inte att detta är av så stort intresse för allmänheten.

De personer som är valda är valda med tanke på att de skall representera ett allmänintresse. Personerna är valda med tanke på de erfarenheter de har möjlighet att tillföra styrelsens arbete.

Det har inte tidigare förekommit att man har tagit kontakt med oppositionen när det gäller chefstillsättningar eller styrelsesammansättningar. Om Karin Starrin menar att det borde vara en sådan ordning i framtiden kan vi naturligtvis diskutera sådana förändringar. Men jag måste säga att jag inte tycker att det alltid skulle vara så praktiskt.

Anf. 59 KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Jag är inte intresserad av att diskutera enskilda personers kunskap i det här läget. Men visst finns det en inarbetad praxis, kommunikationsministern, att både majoriteten och oppositionen skall finnas företrädda i de olika styrelser som staten ansvarar för.

Jag har följt olika uttalanden i den här frågan, eftersom den har väckt stor uppmärksamhet. Jag har hört kommunikationsministern uttala att det nu är viktigt att regeringen får en tydlig ägarroll, att rege-

ringen får tydliga instrument så att man kan styra dessa olika frågor, som är viktiga för den breda allmänheten. Vi är överens om det.

Jag undrar om det enbart är regeringen som företräder staten i det här fallet. Jag trodde att staten bestod av både en majoritet och en opposition. Det borde vara en styrka om alla partier är företrädade.

Prot. 1994/95:36
6 december

Svar på frågor

Anf. 60 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Vi skall tillgodose ett allmänintresse i styrelsen, och det skall vara en ordentlig ägarstrategi. Utöver detta har en annan sak varit viktig i diskussionerna kring de verk som nu har blivit bolag, nämligen att det också skall vara en effektiv styrelse. Det kan inte vara så att man bara för att man skall ha en mycket bred partipolitisk representativitet skall ha en mycket stor styrelse. Det handlar faktiskt också om att denna styrelse skall kunna utföra ett effektivt arbete.

Jag tror att Posten alltid kommer att väcka uppmärksamhet. Posten är något som alla människor känner sig berörda av. Därför tycker jag att denna diskussion är bra. Men jag vidhåller att den styrelse som förhoppningsvis tillträder i december kommer att ha en mycket bred representativ kunskap.

Anf. 61 KARIN STARRIN (c)

Fru talman! Kommunikationsministern och jag är helt överens om att vi skall ha en effektiv styrelse. Också jag tycker att det är oerhört viktigt att i de verk som har ombildats till bolag skall vara en litet mindre styrelsegrupp så att man känner att man är effektiv.

Det är ändå fullt möjligt att få en ökad förståelse genom att ha både majoritet och opposition företrädade. Går vi igenom de verk som nu har blivit bolag vet vi att man har följt linjen att både majoritetspartierna och oppositionspartierna är företrädade.

Jag tror att vi alla, inte minst regeringen, skulle tjäna på att man ser över detta igen och får en bredare sammansättning av denna styrelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1994/95:160 om Tipsbingo

Anf. 62 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Lennart Brunander har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förhindra att Tipsbingo nu startar. Lennart Brunander nämner som bakgrund till frågan att de viktiga inkomster som det lokala föreningslivet får från Bingolotto hotas genom att den nya spelformen initieras.

Introduktionen av Tipsbingo är ett gott exempel på den situation som i dag råder på spelmarknaden med flera stora aktörer som konkurrerar om att anordna spektakulära rikstäckande spel. Denna situation är inte tillfredsställande. Spelmarknaden är, enligt min uppfattning, inte ett område där fri konkurrens bör råda. Den uppfattningen är för övrigt

gemensam för samtliga västeuropeiska länder, där spelmarknaden är noggrant reglerad och inte föremål för konkurrens.

Det är min bestämda uppfattning att det svenska föreningslivet även i fortsättningen skall vara garanterad möjligheter att finansiera sin verksamhet genom lotterier.

Tipstjänst avser att lansera Tipsbingo inom ramen för gällande koncession. Regeringen har därför ingen ansökan från Tipstjänst om prövning av detta spel.

Anf. 63 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag ser tre saker i svaret. Civilministern säger först att det inte skall vara en oinskränkt frihet att bedriva spel, och det skall finnas någon möjlighet att reglera dem. Sedan säger civilministern att föreningarna också i fortsättningen skall kunna ta in tillräckligt mycket pengar på lotterier. Som det tredje säger civilministern att regeringen tänker sitta stilla vid sidan om och se på när Tipsbingo raserar föreningarnas möjligheter både när det gäller Bingolotto och Bingospel.

När det gäller det första delar jag civilministerns uppfattning att det måste finnas någon ordning på detta område. Det som har skett under lång tid är inte tillfredsställande.

Den statliga spelverksamheten tar i allt mer ökad utsträckning över den möjlighet som föreningarna har haft att få in pengar till sin verksamhet genom lotterier och spel, t.ex. Bingo. Läget har successivt förändrats. År 1970 hade föreningarna 31 % av spelmarknaden. År 1991 hade de 17 %.

Genom att Bingolotto kom inträdde en scenförändring. Föreningarna kunde med sina lotterier konkurrera med den statliga spelmarknaden och tog tillbaka en del procent. Jag tycker att det är ganska bekymmersamt att man inte kan acceptera att det blir på det sättet, utan att man går in och gör någonting annat. Staten har här som ägare av Tipstjänst ett ansvar att se till att man inte går in och vidtar åtgärder som förstör sådant som man vill stödja på annat sätt.

Jag skulle vilja fråga civilministern om det ändå inte är läge för att staten, regeringen, ser till att Tipsbingo inte kommer till stånd nu och raserar de möjligheter som föreningarna har att ta in pengar på Bingolotto och bingospel.

Anf. 64 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Lennart Brunander och jag är överens om att det behövs ordning och reda på spelmarknaden, med de litet speciella risker som spel i stor skala alltid kan medföra.

Det var faktiskt den avgående regeringen, dvs. den borgerliga regeringen, som först beslutade om att Penninglotteriet skulle få tillåtas starta något som hette Trissbingo. Det var, menar jag, ett sätt att skapa en viss oreda på marknaden.

Nästa steg blev att Tipstjänst inom ramen för den koncession man redan hade fick möjlighet att starta det Tipsbingo som nu enligt Tipstjänst skall inledas den 16 december. Det handlar alltså om beslut som

har fattats innan den nuvarande regeringen har tillträtt och inom koncessioner som det inte har legat i denna regerings hand att ha åsikter om.

Detta betyder inte att regeringen kommer att sitta stilla när det gäller spelfrågor i allmänhet och just Tipsbingo. Utan att ta ställning till den kan jag meddela att koncessionen skall prövas av regeringen vid årsskiftet, dvs. den koncession inom vilken den gamla regeringen tillät det Tipsbingo som nu föranleder sådana stormar inom delar av föreningsrörelsen.

Anf. 65 LENNART BRUNANDER (c)

Fru talman! Det är precis så det är. Det stormar om detta. Nu vill civilministern skylla Tipsbingo på den förra regeringen. Men då måste vi ta hela sanningen.

I planeringen låg också att Tipstjänst skulle överföras till föreningslivet. Det har regeringen kunnat stoppa. Det anser man sig ha kompetens, kunskap och förmåga att göra. Men att stoppa något som Tipstjänst skall göra, nämligen Tipsbingo, kan man alltså inte. Det tycker jag stämmer ganska dåligt överens med vad som borde vara möjligt.

Jag väddar därför till civilministern att gå in och göra något. Vad gäller möjligheterna att göra detta finns det en begäran från idrottsrörelsen om att få en prövning av om Tipsbingo verkligen ryms i koncession, vilket man där påstår att den inte gör. Det är ett bingospel och inte ett lotterispel, och bingospel har Tipstjänst inte koncession att bedriva. Är det rätt uppfattat?

Anf. 66 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Som jag tidigare sade har den föregående regeringen medgivit en koncession inom vilken Tipsbingo ryms. Den möjlighet den nuvarande regeringen har att agera är när denna koncession skall omprövas, och det skall ske vid årsskiftet. Dessförinnan har vi inga möjligheter att ingripa. Det är mitt besked i den frågan.

Anf. 67 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Civilministern sade att det är bra att vi är överens om att det skall vara ordning och reda. Jag tycker att det vore bra om vi var överens om det. Men såvitt jag förstår är regeringen inte villig att ta konsekvenserna av att vilja ha ordning och reda.

Föreningarna har genom Bingolotto och genom bingospel kunnat undvika den ekonomiska kris man annars hade fått. Med skatteomläggningens ökade kostnader och minskade anslag behöver de pengar från någon annanstans. Detta har varit möjligheten, och det har också gett möjligheter.

Skall detta nu berövas idrottsrörelsen kommer det att bli kris. Det kommer att få konsekvenser som varken civilministern eller jag vill ha. Då måste man göra någonting. Det är dumt att pröva Tipsbingo när det väl har kommit i gång. Det borde prövas innan det kommer i gång.

Anf. 68 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Lennart Brunander talar om ordning och reda. Vad gjorde den borgerliga regeringen? Jag måste återigen tjata om detta.

I ett läge där man lyckats göra staten kolossalt fattig ville man göra sig av med Tipsjäst, som ändå drar in ett antal miljarder kronor till statskassan. Den dåvarande regeringen beviljade två tillstånd till nya lotterier inom de statliga spelbolagen som skapade stor oreda.

Jag tror att det är den här regeringen som har möjlighet att skapa ordning och reda, men vi behöver några månader på oss för att göra det. Det är min övertygelse att Bingolotto – som är ett utmärkt spel – kommer att klara den övergångstiden.

Anf. 69 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Civilministern säger att med de bekymmer som vi har på pengamarknaden och med det behov av pengar som staten har behövs det spel. Är det Göran Perssons uttalande om att spelmarknaden växer och att vi behöver pengarna som är vägledande för regeringens agerande och inte omtanken om föreningar, ungdomsarbete och alla de ideellt jobbande människor som sliter för att få det att gå ihop? Genom en sådan här åtgärd – som inte bara hotar Bingolotto, utan också bingo-spelen – hotar man att slå undan fötterna för dessa människor.

Anf. 70 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det var kanske så i den gamla regeringen att finansministern stod för en åsikt och civilministern för en annan. Så är det inte i den här regeringen. Vi står för exakt samma uppfattning. Det skall vara ordning och reda på spelmarknaden.

Både finansministern och jag är aktiva folkrörelsemänniskor. Vi är besjålade av att folkrörelserna skall kunna bedriva en egen verksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1994/95:186 om lottförsäljningsautomater

Anf. 71 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Lennart Brunander har frågat mig om regeringen kommer att ändra sitt beslut om lottförsäljningsautomater så att riksdagens beslut om en femårig övergångstid blir möjlig.

Jag antar att det beslut Lennart Brunander syftar på är det som handlar om ett överklagande av ett beslut av Lotterinämnden om en lott från en s.k. lottförsäljningsautomat. För det första vill jag understryka att regeringens beslut i det ärendet inte innebär någon sakprövning av frågan om själva automaten. Ärendet som regeringen har avgjort handlar om den fysiska säkerheten på den lott, alltså på papperslappen, som genereras i automaten. I ärendet redovisar samtidigt regeringen sin syn på lagligheten av den aktuella automattypen. Lott och automat måste nämligen ses som ett integrerat system. Lotten som antingen är en vinstlott eller en nitlott framställs i automaten. Resultatet av den i för-

väg företagna dragningen finns lagrat i ett elektroniskt minne. Lottnumret som ger vinst eller förlust avgörs av en slumpvalsgenerator som också finns i automaten.

Enligt lotterilagen skall förslutna lotter och bingobrickor vara av godkänd typ. Lotterinämnden prövar frågor om typgodkännande. Den nuvarande lagen ger inte utrymme för att typgodkänna det slags automater det här är frågan om. Den är alltså inte laglig.

Lottförsäljningsautomater som är försedda med elektroniskt minne och slumpvalsgenerator är närmast att hänföra till sådana spelautomater som ger vinst i form av pengar, värdebevis, spelpolletter eller liknande. Spel på sådana automater får enligt vår lagstiftning bara tillåtas på fartyg i internationell trafik.

Prot. 1994/95:36
6 december

Svar på frågor

Anf. 72 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag antar att det är det beslut som civilministern hänvisar till. Det rörde ju egentligen inte godkännandet av den här lotteriatomaten, utan t.ex. hur stora vinster man skulle kunna få ta ut där.

När det beslutades om den nya lotterilagen i mars-april 1994 behandlade man just de här automaterna. Jag utgår från att man då visste vad man beslutade om. Det var en utredning som föregick det hela. Den föreslog att de skulle få en övergångstid på tre år. Sedan blev det en del diskussion om detta. Man sade att det var ohemult mot de föreningar som sysslade med detta och fick inkomster den vägen att gå så snabbt fram. På kulturutskottets förslag fattade riksdagen beslut om att det skulle bli en övergångstid på fem år i stället.

Nu säger civilministern att den här automattypen inte är godkänd. Visste inte kulturutskottet, utredningen, regeringen och alla som fattade beslutet vad de beslutade om? Nu har regeringen egentligen gjort en liten omvärdering av den här lotteriatomaten så att den klassas i det sammanhang som civilministern beskrev. Men såvitt jag förstår är det inte riktigt korrekt att göra så. Det finns ett riksdagsbeslut om att det skall vara en femårig övergångstid. Jag vill att regeringen skall se till att det blir det.

Anf. 73 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag är fullt medveten om vad som står i övergångsbestämmelserna om lottförsäljningsautomater. De typgodkännanden som Lotterinämnden kan besluta om är också uppräknade i lotterilagen. I den uppräknningen finns inget sagt om lottförsäljningsautomater. Slutsatsen blir då att Lotterinämnden saknar behörighet att utfärda typgodkännande för automater. Om det inte finns ett lagligt tillstånd för automaten från början är det inte heller möjligt att förlänga detta tillstånd med stöd av övergångsbestämmelserna.

Anf. 74 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Detta blir ju litet konstigt. Frågan har faktiskt behandlats ganska ingående. De här automaterna är diskuterade och prövade. Ett riksdagsbeslut måste väl ändå gälla högre än något som regeringen har beslutat eftersom det faktiskt är riksdagen som beslutar hur saker

och ting skall vara och inte regeringen. Då borde det ju vara det som gäller. Vill regeringen ha en annan ordning får den väl lägga fram ett förslag för riksdagen som vi kan titta på då.

Detta är ett stort avbräck för de föreningar som har inkomster via dessa automater när man med en och en halv månads varsel säger att de inte får ha dem längre. Tycker civilministern att det är rimligt att agera så?

Anf. 75 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Vi försöker inte att ändra på något som riksdagen har fattat beslut om. Det är helt enkelt så att den typ av automater som Lennart Brunander har frågat om aldrig har varit godkänd.

Jag måste också understryka att det inte är idrottsrörelsen eller folk-rörelserna som har framfört några klagomål när det gäller den aktuella automattypen, utan det är det företag som tillverkar automaten som har klagat, inga idrottsföreningar.

Anf. 76 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Om jag kunde hitta det här skulle jag kunna läsa upp vad utskottet skrev när detta behandlades i våras. Det fanns framställningar från föreningarna, från idrottsrörelsen, om just detta att man tyckte att tre år i övergångstid var för kort för att kunna skaffa andra inkomster i stället. Det handlar dock om 50 miljoner kronor till föreningarna. Det är inte pengar som man tar in så där utan vidare. Då tyckte riksdagen att det var rimligt med fem år. Jag pratar om den typ av automater som riksdagen då fattade beslut om. Om civilministern pratar om några andra automater pratar vi förbi varandra.

Anf. 77 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag tror att vi talar förbi varandra. Jag har studerat handlingarna i detta ärende mycket noggrant. Den typ av automater som diskussionen om övergångstiden gällde är en annan typ av lottförsäljningsautomater, inte de automater som endast är tillåtna på fartyg i internationell trafik.

Sedan talar Lennart Brunander om att idrottsrörelsen skulle förlora upp till 50 miljoner kronor om året om automaterna försvinner. Det påståendet kommer från företaget som tillverkar automaterna. Jag har inga som helst fakta kring om detta är en korrekt uppgift. Storleken på inkomsterna kan inte få tas till intäkt för att regeringen skall tillåta spel på automater som är olagliga.

Anf. 78 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag vill självfallet inte heller ha några olagliga spel. Jag utgår från att det som riksdagen fattade beslut om i våras inte var olagligt. Är vi överens på den punkten skulle vi kunna stilla oron hos dem som nu är bekymrade och säga att de spel som riksdagen beslutade om i våras inte ingår i den tolkning som regeringen har gjort utan att det är några andra automater som är olagliga.

Är det en riktig tolkning av det som civilministern har sagt här?

Fru talman! Det finns en övergångstid för de lotteriautomater som hela tiden har varit tillåtna. Däremot har det tydligen slunkit igenom automater som endast får förekomma på fartyg i internationell trafik. De omfattas självfallet inte av några övergångsregler eftersom de aldrig har varit tillåtna.

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1994/95:184 om det nordiska samarbetet

Anf. 80 Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s):

Fru talman! Elver Jonsson har frågat statsministern om regeringen avser att vidta åtgärder som säkrar nordiskt samarbete i en situation då större delen av Norden är medlem i EU. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Först vill jag konstatera att norska folket har fattat sitt beslut. Det är vad vi skall utgå från. Det gäller nu att utforma det nordiska samarbetet på bästa möjliga sätt under de nya förutsättningarna. Självfallet kommer det att vara en svensk strävan att göra vad vi kan för att det inte skall resas nya hinder mellan de nordiska länderna.

Men som nordist kan jag instämma i Elver Jonssons besvikelse. Jag konstaterar att möjligheterna att driva nordiska intressen och värderingar i EU-arbetet kommer att bli mindre än om Norge hade varit medlem. Vi kommer att sakna Norges röst i EU.

Jag instämmer också med Elver Jonsson i att en del uttalanden som gjorts, bl.a. om att avskaffa Nordiska rådet, inte är något konstruktivt bidrag till debatten.

Tvärtom är det så att skälen för att fortsätta det traditionella nordiska samarbetet är än starkare nu när både Norge och Island står utanför EU.

Svaret på Elver Jonssons fråga är ja. Regeringen avser att vidta åtgärder som säkrar nordiskt samarbete i en situation då större delen av Norden är medlem i EU. De nordiska statsministrarna har därför gett i uppgift åt samlagsministrarna att tillsammans med Nordiska rådets presidium utarbeta ett förslag om det nordiska samarbetets framtid i den nya situationen. Statsministrarna kommer att ha ett möte i slutet av januari för att diskutera frågan. Förslaget skall sedan presenteras inför Nordiska rådets session i Reykjavik i slutet av februari.

Det är också viktigt med nordiskt samråd om hur man skall ställa sig i EU-frågorna. Det kommer att äga rum täta kontakter mellan de nordiska regeringarna om detta, och det bör också förstås ske ett samråd på parlamentariskt plan. Hur det senare skall utformas är en viktig fråga som inte bara berör Nordiska rådet utan som också bör intressera EU-nämnden, utrikesutskottet och andra ledamöter av Sveriges riksdag t.ex.

Jag skall inte föregripa de diskussioner som nu kommer att inledas mellan regeringar och parlamentariker. Jag kan dock hänvisa till det

svar som jag gav den 27 oktober i år på en interpellation av Olof Johansson när det gäller några viktiga arbetsuppgifter.

Jag vill också betona den viktiga uppgiften att ange prioriteringar och arbetsformerna för det traditionella interna nordiska samarbetet. Det var dessa uppgifter som Nordiska rådet och ministerrådet skapades för. Men det är nödvändigt med en vitalisering och ett nytänkande i vårt nordiska samarbete. Det är en förutsättning för att det skall kunna förbli en viktig plattform för politiska debatter mellan de nordiska länderna också i fortsättningen. Visst kommer det nordiska samarbetet att påverkas av EU:s utvidgning, liksom det påverkades av EES-avtalet. Men det innebär inte att det blir mindre viktigt. Vi får inte falla för frestelsen att glömma bort det interna nordiska samarbetet, inte bara ägna vår kraft åt EU-frågorna.

Anf. 81 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag vill först tacka samlagsminister Mats Hellström för hans klara bekännelse till nordiskt samarbete och nordiskt samarbete inom Nordiska rådets ram.

Redan i morgon kommer ju Nordiska rådets parlamentariska presidium att i Helsingfors diskutera hur man kan både effektivisera och snabba upp en arbetsform som möjligen kan anses inte tillräckligt anpassad för det höga politiska tempo som vi t.ex. nu får.

När nu statsrådet säger att det är nödvändigt med en vitalisering och ett nytänkande i det nordiska samarbetet kunde det möjligen vara ett tillfälle för statsrådet att här avslöja vad regeringen har på gång här. Jag skulle vilja locka ett svar ur samlagsministern på följande fråga: Skulle vi kunna tänka oss att regeringen också hade en berättelse när det gäller nordiskt samarbete? Nu har vi parlamentarikernas berättelse i form av delegationens redogörelse inför riksdagen. Men det här vore kanske något att fundera på. Eller går statsrådet Hellström omkring med andra intressanta tankegångar just när det gäller att nå den effektivisering och nydaning som jag är överens med Mats Hellström om behövs i det nordiska samarbetet?

Sedan är det väl så – som statsrådet avslutningsvis säger – att det finns personer som råkar falla för frestelsen att tycka att nordiskt samarbete nu i de stora sammanhangen med Europasamarbete inom EU:s ram framstår som alltför smått. Men då skulle jag vilja erinra om vad vi många gånger har sagt, också i denna kammare, nämligen att nordiskt samarbete är viktigt om Norden hamnar utanför EU. Nordiskt samarbete blir kanske ännu viktigare då vi finns med i EU, och där finns ju den helt dominerande delen av Norden med.

Det skulle vara intressant att höra om statsrådet har någon synpunkt på det här. Vad nytt tänker alltså regeringen göra för att åstadkomma en vitalisering?

Anf. 82 Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s):

Fru talman! I morgon bitti kommer jag att träffa de nordiska samlagsministrarna för vår första diskussion inför den arbetsgrupp som sedan skall sammanträda under december och januari tillsammans med

parlamentarikerna i Nordiska rådet. Vi skall ju då tillsammans ge statsministrarna ett förslag. Det kan jag självfallet inte föregripa. Men jag vill ändå säga att jag tror att det är viktigt att koncentrera arbetet till Nordiska rådet, kanske på olika teman vid olika tillfällen. Och kanske skall vi mer än nu fokusera sessioner på teman som är viktiga både för det interna nordiska samarbetet och för Europasamarbetet. Men det får vi återkomma till. Den diskussionen börjar, som sagt, i morgon och avslutas väl någon gång i januari.

Jag för min del tror att förutsättningarna, om Norge hade blivit medlem – detta har tagits upp både i Elver Jonssons fråga och i svaret här – skulle ha varit betydande för en vitalisering av det nordiska samarbetet med nya former. Jag är rätt övertygad, och det har jag sagt många gånger, om att det nordiska samarbetet fungerar bäst under ett visst yttre tryck – i en större integration kommer likheterna mera fram. Jag tror att vi i så fall i morgon hade stått inför uppgiften att tala om kanske väldigt spännande former för hur vi skulle lägga upp nordiska strategier i EU – inte på ett protokollärt sätt, så att vi speciellt skulle förbereda enskilda ministermöten och det är heller inte det jag talar om. I stället gäller det alltså strategier för nordiska frågor. Det blir svårare när ett land står utanför. Men vi får försöka att i bästa möjliga mån minska de svårigheterna. Vi får anstränga oss extra för att det här skall komma till stånd.

Men det blir mer av, är jag rädd för, traditionellt arbete som också i framtiden kommer att dominera. Förut var ett land med i EU. Tre andra stod utanför. Nu blir det så att ett land är utanför och att tre andra är med. Vi får göra det bästa av situationen. Men självfallet hade nämnda vitalisering och nytänkande fått ett annat tryck, en annan kraft, om vi alla hade varit med. Jag vet att det finns ett norskt intresse för att kraftigt engagera sig i den diskussionen.

Anf. 83 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Helt kort: Jag instämmer i den bedömning som Mats Hellström här gör och vill bara lägga till att vi, samtidigt som vi nu energiskt arbetar på att förnya arbetsformer och kanske på att höja ambitionsgraden, inte får glömma bort att vi har ett viktigt arv att förvalta.

Nordiskt samarbete inom Nordiska rådets ram har ju faktiskt både imponerat och uppmärksammats av länder utanför EU, där man säger: Tänk att Norden, som egenligen är så disparat när det gäller geografi och andra allianser, ändå kan samverka så väl.

Jag tror att vi från nordiskt håll faktiskt har något att tillföra också i ett europeiskt samarbete. Vi har viktiga bitar på en rad politiska saksområden som kan bli betydelsefulla nordiska "exportprodukter".

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 84 Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s):

Fru talman! Marianne Andersson har frågat statsministern om vilka åtgärder han tänker vidta för att de baltiska staterna aktivt skall kunna inlemmas i EU:s integrationsprocess. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Alla de tre baltiska staterna eftersträvar ett närmande till EU, med medlemskap som det slutliga målet.

Sverige har många skäl att stödja de baltiska staterna i dessa strävanden.

Vi har ett intresse av både säkerhetspolitisk och ekonomisk art av att de baltiska staterna integreras i samarbetet inom den europeiska unionen, och vi anser att det är särskilt viktigt för freden, säkerheten och välbefindandet i Europa att EU visar öppenhet gentemot länderna i Central- och Östeuropa. Vi anser att alla demokratiska stater i Europa som vill det skall kunna bli medlemmar i EU. Vi har respekt för de baltiska staternas egna slutsatser när det gäller samarbete med andra länder.

Sverige har redan på en rad sätt verkat för att relationerna mellan EU och de baltiska staterna skall utvidgas och fördjupas. Att Sverige, Finland och Norge år 1992 – året efter de baltiska staternas självständighet – ingick frihandelsavtal med Estland, Lettland och Litauen bidrog starkt till att EU beslöt ingå liknande frihandelsavtal; det skedde i själva verket genom förhandlingsprocessen. Dessa kommer att träda i kraft den 1 januari 1995, samtidigt som Sverige inträder i unionen. Frihandeln mellan Sverige och Baltikum kommer därför att bevaras, något som var ett viktigt svenskt mål i medlemskapsförhandlingarna.

Ytterligare ett mycket viktigt steg togs den 28 november, då EU:s ministerråd – det s.k. allmänna ministerrådet – beslutade om ett mandat för EU:s kommission att förhandla s.k. associationsavtal, Europaavtal, med vart och ett av de baltiska länderna.

Sverige drev på för att detta beslut skulle komma till stånd. Viktigt för oss var att mandatet skulle få en sådan utformning att de baltiska länderna när det gäller ett framtida medlemskap skulle komma i samma position som de central- och östeuropeiska länder som har Europaavtal nu.

Vid toppmötet i Essen i slutet av denna vecka är avsikten att stats- och regeringscheferna skall ta ställning till en särskild strategi för de central- och östeuropeiska ländernas integration i EU. Denna strategi omfattar bl.a. deltagande i möten, bistånd för att förbereda medlemskapet och en rad andra åtgärder för att främja integration i unionen. När nya länder sluter Europaavtal med EU kommer också dessa att inkluderas i strategin. I strategin ingår deltagande bl.a. i ett årligt möte på stats- och regeringschefsnivå i anslutning till ett EU-toppmöte.

Jag vill avslutningsvis konstatera att jag instämmer med Marianne Andersson i att Sverige som EU-medlem har ett särskilt ansvar för att de baltiska staterna integreras i det europeiska samarbetet. Vi kommer att verka för att Europaavtalsförhandlingarna avslutas snarast möjligt.

Anf. 85 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Det var ganska uttömmande om vad Sverige och de nordiska länderna har gjort hittills för att inlemma de baltiska staterna i det europeiska samarbetet. Det gäller bl.a. frihandelsavtalet. Det känner vi till. Det är bra.

Det är också bra att Mats Hellström instämmer med mig i uppfattningen att Sverige har ett särskilt ansvar när det gäller de baltiska staterna. Vi har ansvaret att vara deras röst i Europa. Deras fortsatta frihet och oberoende är av mycket stor betydelse för Sverige och för hela Östersjöområdet. Det är viktigt att vi arbetar för att de skall utvecklas och förbli demokratiska rättsstater med marknadsekonomi och öppenhet mot omvärlden.

Det var mot den bakgrunden jag ställde min fråga och även med anledning av att de länder som nu har inbjudits till EU-toppmötet i Essen kan anses favoriserade i integrationsprocessen. Det kanske inte är så egentligen, men det kan uppfattas så, och det är viktigt att hålla den här frågan levande hela tiden. Andra intresserade länder som Rumänien, Bulgarien och Slovenien har ju inte associationsavtal och kommer med senare. Det gäller också Baltikum.

Jag vill ställa en följdfråga, trots att jag tror att en del av detta framgick av svaret: Är det regeringens ambition att de baltiska staterna skall kunna erhålla medlemskap i EU vid samma tidpunkt som de andra östeuropeiska länderna, som redan nu har associationsavtal och som är inbjudna till toppmötet i Essen? Jag vill också fråga: Hur skall detta arbete mer konkret gå till? Nu när vi kommer in i EU har vi ju större möjligheter att påverka.

Anf. 86 Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s):

Fru talman! Ja, det är vår uppfattning att vi så vitt det på oss ankommer skall hjälpa de baltiska staterna, så att de kommer i samma startposition som de andra östeuropeiska staterna när det gäller medlemskapsförhandlingarna.

Det kan se ut som om de andra är prioriterade. Men det har med tiden att göra. De andra, t.ex. Polen, Ungern, Tjeckien och Slovakien, kom i gång med associationsförhandlingar och Europaavtal tidigt. Då fanns ännu inte frihandelsavtal med Baltikum. Därmed kunde de komma ett steg före, så att säga.

När vi inledde medlemskapsförhandlingar med EU tog vi upp vårt intresse att behålla frihandelsavtalen. En lösning blev då att EU själv skaffade sig frihandelsavtal med de baltiska länderna. Därmed hamnade de på det trappsteg där man kunde börja associationsavtalsförhandlingarna. Så fort de är avslutade, så fort Baltikum får ett Europaavtal, står alla vid samma startsnöre.

Min bedömning är att det bör kunna gå ganska fort. De baltiska ekonomierna är relativt små. Det är inte samma komplicerade frågor där som det har varit i en del andra större östeuropeiska länder. Jag tror

Svar på frågor

att den allmänna bedömningen är att det bör kunna gå relativt snabbt med de förhandlingarna. Jag hoppas det.

Som medlem har vi naturligtvis möjligheter att bevaka detta på ministerrådsmötena och även i den kommitté där medlemsländerna finns med för att diskutera med kommissionen, som är den som driver själva handelsförhandlingarna.

Förhoppningen är att Europaavtal skall kunna komma till stånd rätt snart för Baltikum. Därmed skulle medlemskapsförhandlingarna kunna starta. Det hoppas jag blir vid samma tidpunkt för alla de här östeuropeiska länderna.

Anf. 87 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Det låter bra. Jag förstår av svaret att statsrådet inte ser några direkta hinder som på något sätt är speciella för de baltiska länderna. Är det korrekt?

Anf. 88 Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s):

Fru talman! Ja, det är korrekt.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1994/95:194 om en miljöombudsman

Anf. 89 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Lennart Daléus har frågat mig om regeringen avser att i direktiven till utredningen avseende en miljöbalk inkludera frågan om inrättande av en miljöombudsman.

Regeringen har i beslut den 24 november i år antagit tilläggsdirektiv till Miljöorganisationsutredningen om nytt förslag till miljöbalk.

Enligt direktiven skall utredningen bl.a. överväga införande av talerätt för miljöorganisationer. En sådan talerätt innebär minskade arbetsuppgifter för en miljöombudsman. Utredningen skall därför som en följd härav belysa i vad mån de tidigare föreslagna uppgifterna för miljöombudsmannen bör förändras eller reduceras. Utredningen bör enligt direktiven dessutom belysa konsekvenserna om förslaget till miljöombudsman inte genomförs.

Direktiven inkluderar således frågan om inrättande av en miljöombudsman.

Anf. 90 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Men det har inte hjälpt mig att klara ut en del saker som jag är litet undrande över.

Skälet till att jag ställde frågan var en debatt vi hade häromdagen i kammaren, där man från socialdemokratiskt håll talade om att man mot bakgrund av, som man sade, erfarenheter lokalt inte tyckte att det spelade någon roll om man inrättade en miljöombudsman eller inte. Med tanke på att socialdemokraterna i det utredningsarbete som har föregått det miljöbalksförslag som den tidigare regeringen lämnade på den här

punkten har redovisat som sin ståndpunkt att det är lämpligt att miljöombudsmannen är en tjänsteman på Naturvårdsverket, är jag naturligtvis nyfiken på om det också är regeringens uppfattning.

För det första: Spelar det inte någon roll om man inrättar en miljöombudsman eller inte? För det andra: Vilka erfarenheter lokalt lutar sig socialdemokratin mot när man klarar ut att det inte spelar någon roll? För det tredje: Kommer det i det aktuella utredningsmaterialet att ingå förutsättningar för att miljöombudsmannen – som socialdemokraterna tidigare har fört fram och samlat majoritet kring – skall vara en tjänsteman på Naturvårdsverket?

Jag menar att detta går mycket emot de attityder och ambitioner som jag tycker bör ligga i begreppet miljöombudsman. För det första känner jag själv inte till vilka erfarenheter lokalt som man kan luta sig mot när man avfärdar hela förslaget genom att säga att det inte spelar någon roll. För det andra menar jag att det verkar befängt att ha en tjänsteman på Naturvårdsverket som en fri och obunden miljöombudsman.

Det var skälen till min fråga. Jag har inte riktigt fått svar på de här punkterna och skulle alltså vara glad om miljöministern kunde klara ut de här tre frågorna med mig.

Anf. 91 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Som svar på de tre frågorna kan jag till att börja med säga att Lennart Daléus inte har fört diskussionen om lokala erfarenheter med mig. Jag föredrar att han fortsätter den diskussionen med den han uppenbarligen har haft den med, eftersom jag inte riktigt vet vad Lennart Daléus avser.

Frågan om Naturvårdsverket får ingå i den fortsatta diskussionen om i vilken form man eventuellt skall ha en miljöombudsman och om man skall ha en miljöombudsman. Det har vi alltså inte tagit ställning till ännu, utan vi låter den frågan ingå i den fortsatta utredningen.

Det jag vill tillägga är att problemet när det gäller miljöombudsmannen bl.a. är att det bara är Lennart Daléus parti och ytterligare något som har varit riktigt entusiastiska över tanken på en miljöombudsman. När jag har diskuterat den här frågan med miljörorelsen och andra partier har det varit mycket måttlig entusiasm, bl.a. beroende på att det finns en risk för att ett ombudsmannainstitut försvagar t.ex. organisationernas roll.

Bakgrunden till detta är att den borgerliga regeringen lade fram ett dåligt förslag till miljöbalk. Som en kompromiss i den, eftersom man inte vågade eller ville införa talerätt för miljöorganisationerna, kom förslaget om en miljöombudsman. Nu inför vi talerätt för miljöorganisationerna, vilket jag tycker är det viktigaste. Sedan får vi se om det finns uppgifter och om det är motiverat med en miljöombudsman.

Anf. 92 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Att jag dristade mig att till miljöministern ställa frågan om lokala erfarenheter beror på att den som förde fram socialdemokratiens ståndpunkter härvidlag så sent som förra veckan här i kammaren

var Ingemar Josefsson, som tidigare har haft samma arena som miljöministern. Jag tänkte att de skulle kunna ha en gemensam, för mig obekant, fond av kunskap om lokala erfarenheter av intresse för en miljöombudsman. Jag hade varit mycket intresserad av att ta del av dessa erfarenheter, men nu verkar det som om den tidigare arenan i Stockholm inte har varit så gemensam som jag trodde.

När det gäller Naturvårdsverket är jag litet oroad över miljöministerns svar att man får se vad skall hända med förslaget beträffande en tjänsteman där. Är inte förslaget om att en tjänsteman på Naturvårdsverket skall fungera som miljöombudsman avfört från dagordningen?

Jag är också litet orolig över det tidsperspektiv som miljöministern nu målar upp, men det skall jag återkomma till.

Anf. 93 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag upprepar att vi inte har sagt vare sig bu eller bä till en placering av miljöombudsmannen på Naturvårdsverket eller till någon annan konstruktion.

Vad gäller Lennart Daléus diskussion om Ingemar Josefsson vill jag säga att Ingemar Josefsson till skillnad från mig har varit miljöborgarråd i Stockholm. Han har därför säkerligen betydligt större kunskap om vad som har skett i Stockholm.

Avslutningsvis hävdar jag att den stora skillnaden är att vi vill ge miljöorganisationerna talerätt, vilket uppenbart minskar uppgifterna för en miljöombudsman.

Anf. 94 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Det är inte så betryggande att få veta att miljöministern inte säger vare sig bu eller bä i frågan om man skall ha en miljöombudsman på Naturvårdsverket eller inte. Frågan är viktig och allvarlig, och det hade varit skönt att få veta om det förslaget är avfört.

Än mer oroande är talet om fortsättningen av arbetet med miljöbalken. Miljöministern har tidigare här i kammaren sagt att balkens framläggande för kammaren kommer att försenas ett till ett och ett halvt år. Jag råkade, fru talman, häromdagen se annonser för anställning av personal till den utredning som skall lägga fram förslaget till miljöbalk. Där står det att miljöbalksförslaget skall ligga klart sommaren 1996. Det skulle vara intressant att få veta hur miljöministerns tidsmatematik för hantering av frågan, inom den tidsram som hon tidigare angivit här i kammaren, ser ut – också vad beträffar en miljöombudsman.

Anf. 95 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vårt problem med miljöbalken var att ju mer vi såg på förslaget till en sådan, desto sämre tyckte vi att förslaget var och desto större förändringar i det skulle, enligt vad vi fann, behövas. Vi försköt därför utredningens arbetsmöjligheter något. Den skall nu göra ordentliga förändringar i förslaget till miljöbalk, så att vi kan vara säkra på att det förslag som vi förelägger riksdagen blir bra. Det innebär att utredningen får arbeta till sommaren 1996. Hellre en bra miljöbalk än en dålig miljöbalk som kommer ett och ett halvt år tidigare. Vi bygger

Anf. 96 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Kanske miljöministern kan hjälpa mig att räkna bakåt när det gäller hur en lagstiftning skulle kunna bli klar sommaren 1996 med ty åtföljande remissomgångar och med en remissammanställning. Jag förutsätter att det skall bli en lagrådsremiss, och så småningom skall en proposition framläggas.

Samtidigt skall beaktas att miljöministrarnas samarbetspartner i detta projekt, Miljöpartiet, här i kammaren har deklarerat att projektet inte får bli en dag försenat. Det måste då vara svårt att komma fram till ett förslag till miljöbalk, också innefattande en miljöombudsman, vilket kan träda i kraft framåt sommaren 1998. Jag räknar kanske fel – möjligen har miljöministern någon annan tidsberäkning för propositionsframläggandet än vad jag har kunnat komma fram till.

Anf. 97 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Lennart Daléus resonemang påminner mig litet grand om orden "surt, sa räven". Många av de förändringar som vi kommer att genomföra är sådana som Lennart Daléus och Miljöskyddskommittén ville ha införda. Nu genomför vi det som Lennart Daléus parti inte lyckades få igenom, eftersom man kompromissade bort det i förhandlingarna med Moderaterna. Jag tror att den lilla förseningen definitivt kommer miljön till gagn. Vi behöver en bra miljöbalk.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 1994/95:195 om miljövärdsberedningen

Anf. 98 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Lennart Daléus har frågat mig om regeringen avser att även fortsättningsvis ge Miljövärdsberedningen rollen av en spjutspets och tankesmedja på miljöområdet.

Svaret på frågan är ja. Jag har förordnat riksdagsledamot Björn von Sydow som ny ordförande i Miljövärdsberedningen. Beslutet om utseendet av övriga ledamöter har fattats i dag, och jag kan därför nu redovisa det:

Kerstin Nibleaus, generaldirektör, Kemikalieinspektionen

Rolf Annerberg, generaldirektör, Naturvårdsverket

Maria Norrfalk, generaldirektör, Skogsstyrelsen

Stefan Edman, författare

Åsa Domeij, agronom, Ultuna

Lars Heikensten, chefsekonom, Handelsbanken

Elvy Söderström, kommunalråd, Örnköldsviks kommun

Marja Widell, Miljörevisor, ABB

Svar på frågor

Som kanslichef har utsetts Lars-Erik Liljelund, tidigare Naturvårdsverket.

Tanken med denna uppbyggnad av Miljövårdsberedningen är just den som Lennart Daléus anger, att låta beredningen vara en spjutspets i regeringens miljöarbete. Miljövårdsberedningen kommer mer än tidigare att arbeta med att få alla samhällssektorer att genomsyras av det gemensamma arbetet för en bättre miljö. Det handlar om att föra fram nya infallsvinklar på miljöfrågorna liksom nya arbetssätt. Bland de nyutnämnda ledamöterna i Miljövårdsberedningen finns representanter från både stat, kommun och näringsliv samt miljöengagerade samhällsdebattörer. Jag anser det inte nödvändigt att ordföranden i en sådan grupp är miljöministern. Björn von Sydow har alla kvalifikationer som krävs för en sådan uppgift och har därmed också regeringens fulla förtroende.

Miljövårdsberedningens första uppgift kommer nu att bli att titta på konsekvenserna av och åtgärderna mot miljöpåverkan av fjällandskapet.

Anf. 99 LENNART DALEUS (c):

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Jag måste säga att detta svar gör mig litet upprörd. Miljövårdsberedningen har sedan 1968 – dess förste sekreterare var Hans Palmstierna – spelat en viktig och avgörande roll i svenskt miljöarbete, just som tankesmedja och spjutspets. Fru talmannen känner mer än någon annan här i kammaren till behovet av att statsrådet och chefen för Miljödepartementet är ordförande i Miljövårdsberedningen och därmed får möjlighet att ta till sig den erfarenhet och delta i den diskussion som fria tänkare, forskare och debattörer kan tillföra ett sådant forum som Miljövårdsberedningen har varit under de senaste tre åren. Man har där kunnat initiera frågor som lett till konkreta och tydliga förslag på miljöområdet.

Jag har utgått från att den socialdemokratiska riksdagsledamoten Björn von Sydow har regeringens förtroende, och det är naturligtvis i och för sig inget fel i att tillsätta honom som ordförande. Men jag menar att det skulle vara en stor skillnad om miljöministern vore med i en sådan församling, deltog i diskussionerna och tog till sig erfarenheterna därifrån.

Men detta är naturligtvis också beroende av vilka ledamöter som man sätter in, och jag blev litet bestört när jag såg hur miljöministern tycks ha tänkt. Medan den tidigare regeringen hade representanter för Naturskyddsföreningen med i beredningen har miljöministern satt in chefsekonomen i Handelsbanken. Medan den tidigare regeringen hade med fria forskare från universitet och högskolor har miljöministern tagit med ABB:s miljörevisor. Och där den tidigare regeringen hade fria debattörer har miljöministern satt in en rad generaldirektörer, vilkas almanackor gubevars inte brukar ha så stor plats för sammanträden med ett sådant här organ.

Jag är besviken på miljöministerns sätt att hantera Miljövårdsberedningen. Det är tråkigt.

Anf. 100 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag begriper faktiskt inte riktigt denna polemik. Jag trodde att Lennart Daléus tillhörde den sort av politiker som är öppen för nytänkande. Det riktas kritik mot att vi ändrar arbetsformerna för Miljövårdsberedningen, som har arbetat i oförändrade former sedan 1968. Jag har svårt att se att man alltid måste fortsätta i samma hjulspår.

Miljövårdsberedningens nya arbetsområde är oerhört viktigt. Att utarbeta miljöprogram för alla sektorer är en av de viktigaste miljöuppgifter som vi har att utföra. Vi har i regeringsförklaringen strukit under denna uppgift, som tyvärr missköttes av den tidigare regeringen. Miljövårdsberedningens uppgift blir att vara en spjutspets i detta arbete.

Jag kan inte förstå vad Lennart Daléus har emot t.ex. Stefan Edman och Åsa Domeij som representanter för ett allmänt miljöintresse. Jag kan inte heller förstå varför det är fel att ha med ett par representanter för näringslivet. Tanken med Miljövårdsberedningen är att olika intressen där skall brytas mot varandra och att den skall vara en spjutspets i arbetet för att miljöanpassa sektorsprogrammen.

Anf. 101 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Miljöministern har inte följt med i utvecklingen av Miljövårdsberedningen. Det är riktigt att den från tid till annan under socialdemokratisk ledning har inrymt också generaldirektörer och den karaktär av ledamöter som miljöministern nu har valt.

Men vi har i den tidigare regeringens regi ägnat oss åt nytänkande på det området också. Därför har vi haft med ledamöter som har haft en förmåga till nytänkande. Det brukar vara sådana som fria forskare och debattörer. Jag noterar att miljöministerns tänkande innebär att man återgår till samlingen med generaldirektörer.

Jag har all förståelse för att Åsa Domeij har utsetts i det samarbete som knyts närmare och närmare mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Men när man vill ha ett nytänkande på sektorsområdena, måste generaldirektörerna då kallas in? Har inte miljöministern någon annan kontaktyta med dem än att låta dem ockupera platser i ett forum som skall vara framåtsyftande?

Anf. 102 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag tror att denna form är en bra lösning om man avser att det hela skall gå snabbt. Om man vill ha långa diskussioner – som det har varit i Miljövårdsberedningen de senaste tre åren – går det bra att använda någon annan form. Det var på många sätt intressanta och bra diskussioner. Däremot ansåg flera av de dåvarande ledamöterna att de egentligen inte kunde vara med och påverka samhällsutvecklingen eller miljöpolitiken. De fick bara fungera som ett diskussionsforum. Den kritiken framförde flera mot Miljövårdsberedningen.

Nu avser vi att göra Miljövårdsberedningen till ett operativt organ. Till denna lilla grupp kommer att knytas grupper som skall arbeta med respektive område. Då kan det bli ett flexibelt och bra spjutspetsarbete

för att se till att politiken förs framåt på sektorsområdet. Den har tyvärr stått stilla i flera år.

Anf. 103 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag noterar att vi kommer närmare och närmare sanningen. Miljöministern säger att arbetet skall gå snabbt i Miljövårdsberedningen. Det skall inte vara några långa diskussioner. Däri ligger naturligtvis förklaringen: Det skall vara ett operativt organ.

Jag har all respekt för att det sker förändringar. Men då skall man kalla sakerna vid deras rätta namn.

När miljöministern avstår från att själv leda och delta i Miljövårdsberedningens arbete, när miljöministern väljer att återkalla generaldirektörerna till detta snabba forum utan långa diskussioner, som skall leda till de beslut miljöministern vill ha, då har det inte skett någon uppbyggnad av beredningen. Miljövårdsberedningen raderas, och ett organ med 25 år på nacken – sedan 1968 – går i sin verkliga form i graven. Jag beklagar det.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1994/95:203 om uranbrytningen i Ryssland

Anf. 104 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Dan Ericsson har frågat biträdande utrikesministern vilka åtgärder han ämnar vidta för att bistå Ryssland i arbetet med att minska effekterna av de miljö- och hälsoskador som uppstått på grund av uranbrytningen. Arbetet i regeringen är så fördelat att det ankommer på mig att svara på frågan.

Låganrikat uran från tidigare Sovjetunionen, numera OSS-staterna, har levererats till svenska kraftföretag sedan 1989. I genomsnitt under de senaste fyra åren har ca 40 % av kraftverkens uranbehov, eller ca 600 ton per år, köpts från dessa länder.

Rapporterna från urangruvan i Krasnokamsk är alarmerande. Det är naturligtvis oacceptabelt att sådana hälso- och miljöförhållanden som medierapporterna redovisar skall få förekomma. Min uppfattning är att svenska kraftföretag nog bör ta reda på under vilka förhållanden som det uran man köper produceras.

Det bilaterala svenska östbiståndet inom det kärntekniska området, som förutom kärnsäkerhetsåtgärder även inkluderar hantering av radioaktivt avfall, uppbyggnad av nationell lagstiftning och myndighetsstruktur, avser vårt närområde och omfattar främst de baltiska staterna. Beträffande biståndet till övriga östländer deltar Sverige genom medverkan i olika internationella organ som t.ex. den europeiska utvecklingsbanken. Det internationella biståndet till Ryssland omfattar för närvarande inte miljöåtgärder i samband med uranbrytning.

En annan möjlighet är att via lagstiftningen påverka förhållandena. Varje land formulerar sina miljökrav. Till ledning för det nationella lagstiftningsarbetet har det internationella atomenergiorganet IAEA

lämnat vissa rekommendationer ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt beträffande brytning och avfallshantering vid urangruvor. Det internationella strålskyddsorganet, ICRP, lämnar rekommendationer beträffande strålskyddet. Sverige har i arbetsgrupper i IAEA och OECD börjat arbetet med att driva frågan om mer bindande miljökrav i samband med uranbrytning. Dessa strävanden kommer att intensifieras. Vidare så undersöker Miljödepartementet möjligheterna att ställa krav på de svenska kärnkraftverken när det gäller inköp av uran.

Prot. 1994/95:36
6 december

Svar på frågor

Anf. 105 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret.

Anledningen till att jag ställde frågan till biståndsministern var att jag tyckte att det var en självklarhet att Sverige skulle agera på något sätt med tanke på de skador som uppstått vid uranbrytningen i Ryssland.

Jag utläser av svaret att miljöministern kommer att undersöka möjligheten att ställa krav på de svenska kärnkraftverken när det gäller inköp av uran. Detta är en ny och viktig signal. Jag hoppas att de berörda kärnkraftsbolagen har lyssnat på detta svar. Jag har energiministern i mitt blickfång här i kammaren. Jag hoppas att han också lyssnar till denna debatt, inte minst mot bakgrund av att han i dag i en TT-intervju har svävat på målen när det gäller den bortre parentesen för kärnkraftsavvecklingen.

Det är inte bara i Ryssland som det finns problem med uranbrytningen. Detta är en viktig del i hela kärnkraftscykeln som inte har lyfts upp i fokus med en ordentlig debatt. Det är bra att det nu blir en ordentlig debatt och att miljöministern vill agera när det gäller de svenska kärnkraftverkens import av uran. Det är mycket bra!

Den andra delen av min fråga gällde bistånd och om vi kan göra insatser i det aktuella fallet i Krasnokamsk i Ryssland. Svaret är sådant att det inte finns något bistånd i dag. Jag fick ett positivt bemötande i den första delen av frågan om de svenska kärnkraftverkens ansvar. Men finns det inte anledning att se över om Sverige skall göra en insats för att rätta till de miljö- och hälsostörningar som finns i Ryssland?

Anf. 106 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi är överens om att förhållandena i Ryssland är upprörande och att vi måste göra vad vi kan för att rätta till dem.

Vårt egna bilaterala bistånd har riktats in på närområdet. Det kan vara svårt att ha helt andra principer som skall gälla. Det är väl i så fall via det internationella biståndet som det kan vara möjligt att göra insatser i Ryssland. Men detta har jag inte möjlighet att säga något mer bestämt om i dag.

Anf. 107 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Jag kan ha viss förståelse för vad miljöministern sade. I det sammanhanget måste det ske en diskussion med Utrikesdepartementet och göras en översyn av det samlade bistånd som ges. Miljö-

ministern har sagt i sitt svar att det sker en koncentration på de baltiska staterna när det gäller miljöbistånd.

Ikke desto mindre är det angeläget att faktiskt ta upp frågan till debatt och sätta den i fokus. Det är mycket viktigt att ministern har gett ett besked i dag att möjligheten att ställa krav på svenska kärnkraftsverk skall undersökas i fråga om import av uran. Det är ett nytt besked. Jag hoppas, återigen, att energiministern har lyssnat med stort allvar på denna debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1994/95:177 om EU:s energipolitik

Anf. 108 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Eva Goës har frågat mig om jag kommer att arbeta för att EU skall gå mot en mer hållbar energiproduktion, genom att verka för att en ny och mer miljöanpassad energipolitik antas vid EU-konferensen 1996.

Energifrågor anges inte i Romfördraget som ett område för gemensam politik. Avsikten är att frågan om ett särskilt energiavsnitt i unionsavtalet skall tas upp vid regeringskonferensen år 1996.

Kommissionen förbereder nu en s.k. grönbok om nya energipolitiska riktlinjer för EU. Syftet med grönboken är framför allt att initiera en bred debatt i medlemsländerna kring följande frågor:

- energipolitiska målen och prioriteringar av dessa,
- unionens och medlemsländernas roller vid förverkligandet av de energipolitiska målen samt
- de bidrag som gemenskapen kan ge till förverkligandet av målen.

Vid energiministrarnas rådsmöte den 29 november redovisade kommissionen sitt arbete med grönboken. Det framgick att grönboken kommer att behandla flera viktiga energipolitiska frågor med tonvikt på sambanden mellan ekonomi, energi och miljö. Det gäller frågorna om energisystemets betydelse för unionens ekonomiska konkurrenskraft, försörjningstryggheten och förhållandet mellan energi och miljö. Enligt kommissionens planer skall grönboken publiceras kring årsskiftet 1994/95.

Energiministrarna enades vid rådsmötet om att kommissionen tagit upp de väsentligaste frågorna för en gemensam energipolitik. Energiministrarna uttalade vidare att grönboken borde utformas så att den utöver de frågor jag nyss nämnde också underlättar en bred debatt om bl.a. följande:

- vad som kännetecknar effektiva energimarknader och i vilken utsträckning statliga ingripanden behövs,
- den långsiktiga försörjningstryggheten när det gäller energi inom EU samt
- möjligheterna att förena miljö- och energipolitiska mål.

I Sverige har vi mångårig erfarenhet och stort kunnande när det gäller att anpassa energipolitiken till miljökraven. Det råder också ett brett parlamentariskt samförstånd i Sverige om huvuddragen i energipolitiken.

Sverige har mot denna bakgrund goda förutsättningar att spela en aktiv roll i den energipolitiska diskussion som skall förbereda 1996 års regeringskonferens. I det arbetet kommer Sverige att verka för att miljöaspekterna får en stor tyngd i den framtida europeiska energipolitiken. Vi kommer inte att bli ensamma i detta arbete. Alla medlemsländer är starkt medvetna om nödvändigheten att beakta miljöaspekterna inom energiområdet, och vi kommer att kunna samarbeta med länder som ligger långt framme i dessa avseenden. Riksdagen kommer genom den kommande EU-nämnden fortlöpande att hållas informerad om arbetet.

Anf. 109 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Tack för det uttömmande svaret. Jag hade fått litet förhandsinformation tidigare. Alla vet vi att kärnkraftens risker och avfallsproblem är enorma. Därför måste vi avveckla kärnkraften. Vi vet också att uranbrytningen är ohemul. Vi har hört hur det är i öst. Vi importerar även från andra, mest från urinvånare.

Det är inte nog med det. Vi spår dessutom hela tiden på växthuseffekten genom att koldioxid släpps ut. Vid Riokonferensen fattades beslut om att vi måste sänka koldioxidutsläppen med minst 20 %. Naturen kräver egentligen 80 %. Beslutet blev dock en sänkning globalt med 20 %.

Jag tycker att det är bra att det skall komma en grönbok. Det är målen som är viktiga. Men jag är rädd för att miljön och energin, när de sätts i förhållande till ekonomin, inte kommer att gå före. Jag undrar därför hur statsrådet skall jobba för att avveckla de icke förnybara energislagen, såsom fossila bränslen och kärnkraft, skydda naturresurser, främja förnybara energislag, verka för energieffektivisering och även för att andra länder i öst verkar för förnybara energislag.

Problemet är att det i dag finns fonder i EU som lånar ut pengar till öst. Dessa pengar används sedan till kärnkraften. Pengarna är bundna till det. Det finns nämligen inskrivet att ett nära samarbete med åtminstone ett företag från ett EU-land skall vara förbundet med dessa lån.

Vi vet att ungefär 80 % av medlen från Euratom har gått just till kärnkraft och utveckling av den. Vi från Miljöpartiet tycker att det är fel inriktning. Om man skall satsa på en hållbar utveckling, som det sades vid Riokonferensen och som det även sägs inom EU, måste man satsa på förnybara energislag och energieffektivitet.

Anf. 110 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! På ministerrådsmötet den 29 november stödde Sverige ett danskt förslag om att skriva in klimatkonventionen som underlag i grönboken. Det togs upp av den danske miljö- och energiministern. Sverige stödde det genom ett inlägg i ministerrådet. Med hjälp av ett samagerande mellan Danmark och Sverige blev beslutet från minister-

rådet att klimatkonventionen skall skrivas in i grönboken. Jag tycker att det är ett tecken på att vi på det nordiska planet kan få ett inflytande som innebär att miljöpolitik och energipolitik kopplas samman på ett förståndigt sätt.

Det fortsatta arbetet med grönboken kommer att gå till så att kommissionen skickar ut underlag som granskas av respektive länders departement på området. De berörda departementen i Sverige kommer att vara Näringsdepartementet och Miljödepartementet. Genom att vi nu har ämbetsmän som jobbar med detta kommer vi att redan på det förberedande planet ha möjlighet att utöva inflytande på grönboken, vilket vi också kommer att göra. Vi kommer här också att samråda med de övriga nordiska länderna.

Anf. 111 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Det låter bra, det som statsrådet säger om den väg vi har slagit in på. Det gäller att få också alla de andra länderna att intressera sig. Det räcker väl inte att bara de nordiska staterna driver frågan. År 1996, när man skall göra en översyn av Maastrichtfördraget, är det viktigt att få in ett helt nytt energikapitel.

Jag har pekat på att det finns problem i och med att kol- och stålunionen gärna vill fortsätta att driva s.k. ren kolteknik. Euratom vill gärna fortsätta utveckla kärnkraften och gå in i en ny kärnkraftsera. Det är dessa motsägelsefulla mål som jag undrar om ni har tagit upp hittills. Hur kommer frågan att drivas vidare? Hur kommer statsrådet att verka?

Anf. 112 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att just det dansk-svenska agerandet på det senaste ministerrådsmötet är ett tecken på att vi kan utöva inflytande. Det är riktigt som Eva Goës säger, att det är viktigt att också få med de andra länderna. Genom det initiativ som Danmark tog, med svenskt stöd, anslöt sig de övriga 13 länderna. Det innebar att det blev konsensus kring att föra in klimatkonventionen som en av grunderna för grönboken. Självfallet kommer detta att bilda någon form av skola även framöver. Vi på det nordiska planet kan, med den erfarenhet vi har av kopplingen mellan energi och miljö, vara framgångsrika i vårt agerande och förhoppningsvis också utöva inflytande. Det har i alla fall börjat hyggligt.

Anf. 113 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Då är det bara det "lilla" problemet kärnkraftsavvecklingen. Det är ett enormt problem. Här i Norden, speciellt i Sverige, och i Frankrike har man byggt in sig i denna sårbara struktur. Som jag nämnde förut är man i EU intresserad av att låna ut pengar till öst. I väst, i EU, är man kanske inte intresserad av att driva kärnkraften vidare inom gränserna men däremot av att lägga kärnkraften utanför gränserna och bli servad från öst. Därför har man inrättat dessa lån.

Det finns ett lånetak på 4 miljarder ecu. Hittills har man använt ungefär 3 miljarder ecu från fonden. När man har kommit upp till 3,8 miljarder ecu måste ministerrådet fastställa ett nytt kredittak. Här tyck-

er jag att det finns ett problem. Hur ämnar statsrådet jobba med den frågan?

Prot. 1994/95:36
6 december

Anf. 114 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Som jag sade ingår inte den gemensamma energipolitiken i Maastrichtfördraget. Däremot diskuterar man om man inför regeringskonferensen 1996 skall aktualisera en gemensam energipolitik på EU-planet. Om det blir följden skall vi naturligtvis vara med och utöva inflytande, så att vi får en energipolitik på EU-planet som stämmer överens med de uppfattningar vi har i Sverige och de övriga nordiska länderna. Det är en dialog och en diskussion som vi kommer att få föra med samtliga 15 medlemsstater.

Svar på frågor

Anf. 115 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Eftersom det internationellt talas om att Sverige är det land som vill avveckla kärnkraften, är det väl bara att se fram emot att statsrådet med kraft kommer att driva en avveckling av kärnkraften i Sverige och att vi också försöker jobba internationellt i den riktningen.

Anf. 116 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Vad jag har sagt är att Sverige, med sin erfarenhet och tillsammans med de nordiska erfarenheterna, skall utöva ett mycket betydande inflytande på den framtida energipolitiken på EU-planet, om det blir så att man bestämmer sig för att man till regeringskonferensen 1996 skall ha energipolitiken med.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1994/95:202 om Studsvik

Anf. 117 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Eva Goës har frågat mig vad jag avser göra för att Sveriges politiker skall få tillräcklig insyn i kärnkraftshanteringen vid Studsvik.

All kärnteknisk verksamhet kräver tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen). För den kärntekniska verksamheten vid Studsvik AB har genom åren flera olika tillstånd beviljats av regeringen och tillståndsmyndigheterna.

Statens kärnkraftsinspektion, SKI, och Statens strålskyddsinstitut, SSI, skall i sin tillsyn se till att tillståndshavaren lever upp till de krav som anges i tillstånden och att denne kan leva upp till de långsiktiga åtaganden som lagen kräver. Dessa krav enligt kärntekniklagen gäller oavsett vem som är ägare till det företag som bedriver den kärntekniska verksamheten.

Anf. 118 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag vet inte om statsrådet är inforstådd med att vi i miljöreelsen är litet oroliga. Jag är ordförande i

Folkkampanjen mot kärnkraft och kärnvapen. Vi har uppvakttat miljöminister Anna Lindh med anledning av att Studsvik har velat utvidga verksamheten och ta emot ytterligare kärnavfall. Det ser vi som mycket allvarligt. Då undrar man i det sammanhanget hur kärntekniklagen används, om man av kommersiella skäl töjer på den och hänvisar till "synnerliga skäl" eller om den kommer att användas av tillsynsmyndigheterna väldigt restriktivt. Vad vi kunde få veta var att SKI föreslog att Studsvik AB skulle få slutförvara högst 10 kilo uran och plutonium årligen, men Studsvik ville ha 50 kilo varje år. Redan då har man töjt på gränserna. Vad vi oroas för från Miljöpartiets sida är att man kommer att töja på regeln, använda "gummiparagrafen".

Man har talat om breddat ägande. Jag undrar vad det innebär. Jag har tagit reda på vilka företag som ingår. En del är transnationella. Man säger att förvärvet och majoriteten i Studsvik ligger väl i linje med vår strategi. Atle AB kommer att ha en ägandeandel på 46 %. Jag undrar vad det är för strategi. Man säger vidare att den bas som den nya ägargruppen kommer att ge passar bra i kombination med Vattenfall, att det är en idealisk bas för fortsatt utveckling. Jag undrar vad det breddade ägandet innebär och hur vi skall kunna få insyn i den fortsatta verksamheten.

Anf. 119 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! All kärnteknisk verksamhet kräver tillstånd enligt kärntekniklagen, som jag redovisade. För den kärntekniska verksamheten vid Studsvik har genom åren flera olika tillstånd beviljats av regeringen och tillståndsmyndigheterna. Det här provas alltså.

Genom beslut den 7 oktober 1993 beviljade regeringen Studsvik AB tillstånd för den kärntekniska verksamhet som för närvarande bedrivs vid anläggningen samt att i samband därmed förvärva och i övrigt på olika sätt ta befattning med kärnämnen eller kärnavfall.

Den 5 maj 1994 beslutade regeringen ge Studsvik AB tillstånd till fortsatt drift av R 2-reaktorn. Tillståndet gäller t.o.m. den 30 juni 2004. Flera olika villkor gäller för tillståndet. Med tillståndet följer en allmän förpliktelse enligt kärntekniklagen. Bl.a. skall tillståndshavaren svara för att alla de åtgärder vidtas som behövs för att upprätthålla säkerheten. Tillståndshavaren skall svara för att det användas kärnbränslet och kärnavfallet tas om hand på ett säkert sätt och att anläggningarna avvecklas och rivs på ett säkert sätt när verksamheten inte längre skall bedrivas.

Statens kärnkraftsinspektion, SKI, och Statens strålskyddsinstitut, SSI, skall i sin tillsyn se till att tillståndshavaren lever upp till dessa krav och att denne kan leva upp till de långsiktiga åtaganden som lagen kräver. Dessa krav gäller enligt kärntekniklagen oavsett vem som är ägaren.

För att tillgodose den lokala insynen vid anläggningen i Studsvik har regeringen tillsatt en lokal säkerhetsnämnd. Ledamöterna i nämnden utses på förslag av Nyköpings kommun. Studsvik AB är enligt kärntekniklagen skyldigt att ge den lokala säkerhetsnämnden insyn i säkerhets- och strålskyddsarbetet. Detta tillsammans med att myndighet

och regering har att pröva vartenda tillstånd i det här sammanhanget gör att ägarbilden i det här fallet inte är det intressanta, utan alla oavsett ägare måste rätta sig efter prövning och lagstiftning.

Prot. 1994/95:36
6 december

Svar på frågor

Anf. 120 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag var tidigare inne på att jag är rädd att det hela blir kommersialiserat i stället för att man ser på säkerheten. Det är mycket riktigt så att Studsvik för sin forskningsreaktor har fått tio år förlängt tillstånd. Det har miljöreelsen protesterat mot och vill ha den stängd därför att det går att forska med andra metoder. Dessutom vill vi förhindra import av kärnämnen. Det är det som man nu vill ha utvidgat i stället. Man har hänvisat till att lagret har byggts ut i Studsvik, vilket inte stämmer. Det är inte utbyggt, utan i stället har det skett en s.k. förtätning. Det gjordes för fem år sedan.

År 1991 skrev företaget att man hade plats till år 1999 för kärnavfall i lagret. Senare har man sagt att det finns plats till år 2012, trots att det inte skett någon utbyggnad. Vi undrar litet om det stämmer med verkligheten. Det verkar vara orimligt att man skulle ha plats för mer kärnavfall.

Anf. 121 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Eva Goës kan vara förvissad om att såväl Miljödepartementet som Näringsdepartementet och samtliga myndigheter kommer att hålla ett mycket vakande öga på verksamheten i Studsvik i fortsättningen. Det finns all anledning till det. Jag kan försäkra Eva Goës att vi kommer att göra det.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1994/95:179 om landstingens gymnasieprogram

Anf. 122 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Margitta Edgren har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder så att landstingen kan få ordna även andra gymnasieprogram än naturbruks- och omvårdnadsprogrammen genom att kommunerna lägger ut programmen på entreprenad till landstingen.

Enligt lagen om entreprenadförhållanden inom skolan, som beslutades under den borgerliga mandatperioden och som gäller sedan den 1 januari 1994, får kommuner och landsting sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person om att denne skall bedriva viss undervisning vid gymnasieskolan. Om det finns särskilda skäl får regeringen medge att en kommun eller ett landsting får sluta avtal även i andra fall, t.ex. med andra rättssubjekt än enskilda fysiska och juridiska personer. Landstingens möjligheter att bli entreprenörer begränsas dock inom gymnasial utbildning av skollagens uttryckliga förbud för landstingen att anordna annan utbildning än inom områdena naturbruk och omvårdnad.

Margitta Edgren säger i sin fråga att den tidigare skolministern Beatrice Ask ansåg att i de fall en kommun och ett landsting är överens, borde landstingen få anordna fler program än inom de nämnda områdena och då genom att kommunen lägger ut utbildning på entreprenad till landstingen.

Det är litet svårt att förstå vad Margitta Edgren avser med denna hänvisning till den tidigare skolministern. Jag vill därför redovisa vad Beatrice Ask anförde i denna fråga i propositionen om bl.a. entreprenad i gymnasieskolan. Där sägs bl.a. följande: "Det kan emellertid inte uteslutas att statliga myndigheter och landsting i vissa fall skulle kunna vara intressanta som entreprenörer. Entreprenörskap för dessa reser dock en del grannliga frågor med hänsyn bl.a. till deras uppgifter och ansvar. I lagen bör därför rätten att lägga ut entreprenader begränsas till att avse entreprenader för enskilda fysiska och juridiska personer."

Som framgår av min redovisning av entreprenadproblematiken är detta komplicerade juridiska frågor av principiell natur. Jag är därför inte beredd att i dag utlova några åtgärder i syfte att åstadkomma vad Margitta Edgren synes avse med sin fråga.

Anf. 123 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. Vad jag avser med min fråga är mycket enkelt: Delar skolministern tidigare skolministrernas uppfattning att det skall vara möjligt för de kommuner och landsting som är överens att dela ansvaret, som i dag är exklusivt för kommunerna, inom områden där landstingen har särskild kompetens? Jag tänker t.ex. på barn- och fritidsprogrammet. Det var alltså grundfrågan. Det är möjligt att jag har uttryckt det så att det ger utrymme för skolministern att raljera litet med mig.

Då vill jag ställa ytterligare en fråga: Hur många kommuner har ansökt om undantag tillsammans med landsting? Att dessa frågor är juridiskt komplicerade visas också av att det finns en stor oro ute i landet, speciellt i glesbygden. Där är man orolig för att ungdomen måste flytta eftersom landstingen, som har litet större upptagningsområden, inte har möjlighet att anordna dessa program trots att landsting och kommun är överens. Vill vi aktivt stödja detta måste vi kanske ändra i skollagen så att man, när de två parterna är överens, också ger ett lagstöd till landstingen som juridiska personer att få anordna en hel utbildning, inte bara en viss utbildning. Är skolministern beredd att göra detta? Det var min enkla fråga.

Anf. 124 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag vet naturligtvis vad det gäller, nämligen huvudsakligen barn- och fritidsprogrammet. Att vi har den här ordningen med att landstingen får anordna utbildning just inom omvårdnad och naturbruk har historiska orsaker. Jag är inte beredd att nu gå in och föreslå några ändringar, även om jag kan se att det finns skäl som talar för sådana. Det finns problem i dag ute i kommunerna, men de är inte alldeles enkla att lösa.

I dag löser några kommuner och landsting problemet på det sättet att kommunerna anställer lärarna genom att man använder t.ex. personer eller lokaler som är knutna till landstinget medan det är kommunerna som har ansvaret för utbildningen. Den lösningen används, och den fungerar ganska bra. Jag ser att det finns problem, men det enda svar som jag kan ge Margitta Edgren i dag är att jag inte är beredd att utlova några nya åtgärder.

Prot. 1994/95:36
6 december

Svar på frågor

Anf. 125 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Det kan jag ha viss förståelse för. Men jag tycker ändå att denna komplicerade fråga faller ett steg framåt genom att skolministern medger att det kan finnas behov av att så att säga sortera upp vad som gäller.

Det har också getts litet olika besked från regering, departement och utbildningsutskott och från Skolverket där man har varit betydligt tuffare än vad det grundläggande beslutet kanske egentligen innebär.

Sedan över till min andra fråga: Hur många ansökningar om undantag på grund av särskilda skäl har kommit in till departementet?

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1994/95:185 om vuxenutbildningen

Anf. 126 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Conny Sandholm har frågat mig vad regeringen avser att vidta för åtgärder för att en utredning om vuxenutbildning snarast skall kunna tillsättas.

Låt mig först slå fast att regeringen anser att en satsning på vuxenutbildning är synnerligen viktig. En stor del av landets befolkning saknar i dag kompetens motsvarande den nuvarande treåriga gymnasieutbildningen, samtidigt som utbildning är en förutsättning för möjligheterna till utveckling och arbete. För den enskilde är utbildning, förutom att vara en förutsättning för kompetensutveckling, också en källa till personlig, social och kulturell utveckling. Vuxenutbildningen skall svara mot mycket skilda behov och behöver därför finnas i skilda former. Så har t.ex. folkbildningen en mycket viktig roll att rekrytera och inspirera studieovana vuxna till utbildning. Komvux har en viktig roll att ge vuxna kompetensgivande utbildning. Det finns trots den viktiga roll som komvux spelar oroande tendenser. Många kommuner möter t.ex. inte den efterfrågan som finns främst av gymnasial komvux.

Det finns dock ett uppdrag och en utredning vars material, enligt min mening, bör användas i en utredning om vuxenutbildning. Det första är det uppdrag som Statskontoret har fått där man bl.a. skall beskriva den målgrupp som blir aktuell för en utökad rättighet till vuxenutbildning motsvarande gymnasieskolans kärnämnen. Det andra är Utredningen om kvalificerad eftergymnasial utbildning vars frågeställningar tangerar en vuxenutbildningsutredning.

Jag avser att föreslå regeringen att i början av 1995 fastställa direktiv till en utredning om vuxenutbildning.

Anf. 127 CONNY SANDHOLM (fp):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka för ett utförligt och bra svar. Det innehöll ju en glädjande intonering, att vuxenutbildning är synnerligen viktigt. Det är roligt när man i dessa dagar kan ha samsyn kring en skolfråga.

Syftet med frågan var just att puffa på i en angelägen fråga. Längre ner i svaret står det att man är överens om att göra detta ganska snabbt. Förmodligen är inte heller direktiven givna. Då är detta ett osökt tillfälle att påverka det ansvariga statsrådet inför de direktiv som skall utformas.

I slutet av svaret talas det om rättigheten till utbildning och om möjligheten att återkomma och komplettera i kärnämnen. Detta har Folkpartiet i en motion tidigare berört, där vi har talat om en gymnasiebank. Jag hoppas och tror att vi menar i stort sett samma sak. Min ena fråga lyder: Är det meningen att skoltrötta elever – alla vill inte gå i tre år, man vill göra ett uppehåll och komma tillbaka – skall ha kvar rättigheten till grundkurskaperna, kärnämnen?

Min andra fråga gäller behovet av helhetssyn i en kommande utredning. Skall denna utredning omfattas av hela mångfalden av vuxenutbildningar, så att det verkligen blir ett strukturellt och finansiellt underlag för kommande beslut?

Anf. 128 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! När det gäller uppdraget till Statskontoret avser det att man skall beräkna kostnaderna och klargöra målgruppen under den förutsättning att kommunernas ansvar skulle utökas utöver grundläggande vuxenutbildning motsvarande grundskolekompetens till att också omfatta gymnasieutbildning motsvarande kärnämnen. Detta uppdrag är utlagt på Statskontoret, och man kommer att redovisa sitt uppdrag i början av nästa år.

Jag tror att vi har samma uppfattning när det gäller helhetssynen inom vuxenutbildningen. Det är oerhört viktigt att man orkar och vågar se helheten. Det måste finnas flera ingångar i vuxenutbildningen och flera olika sätt att skaffa sig ökad formell utbildning och också ökad reell kompetens. Vuxna, i ännu högre grad än ungdomar, lever ett varierande liv som ställer mycket varierande krav på vuxenutbildningen. Samtidigt är det viktigt att vi utbildningspolitiker kan ha en helhetsbild över hur vuxenutbildningen ser ut.

Anf. 129 CONNY SANDHOLM (fp):

Fru talman! En sådan utredning som ger en helhetsbild kan kanske också vara en hjälp till att skingra den oro som statsrådet uttrycker när det gäller kommunernas bristande initiativ till att komplettera gymnasiala ämnen inom komvux. Får man en överblick över möjligheterna och en flexibilitet, kanske också insikten om möjligheterna kommer att öka ute i kommunerna.

I det förberedande arbetet har också via Agenda 2 000 nämnts kompetensutveckling i form av utbildningskonton. Är detta något som statsrådet kan tänkas ha med i de kommande direktiven?

Prot. 1994/95:36
6 december

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motion

med anledning av prop. 1994/95:114 Ytterligare medel till översättning
av EG:s regelverk

1994/95:UU25 av Bengt Hurtig m. fl. (v)

25 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 5 december

1994/95:41 av *Hadar Cars* (fp) till kulturministern om satellit-TV-området

Interpellationen redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotoll tisdagen den 13 december.

26 § Kammaren åtskildes kl. 16.38.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORSS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om ändring i kammaren sammanträdesplan, m.m.....	1
3 § Svar på fråga 1994/95:187 om stödet till svensk FN-personal som tjänstgjort i det forna Jugoslavien.....	1
Anf. 1 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):.....	1
4 § Svar på fråga 1994/95:168 om naturreproducerad lax.....	2
Anf. 2 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):....	2
Anf. 3 INGVAR ERIKSSON (m):.....	3
Anf. 4 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):....	3
Anf. 5 INGVAR ERIKSSON (m):.....	3
Anf. 6 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):....	4
Anf. 7 INGVAR ERIKSSON (m):.....	4
Anf. 8 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):....	4
Anf. 9 INGVAR ERIKSSON (m):.....	4
5 § Svar på fråga 1994/95:182 om miljöprogram för rennäringen	4
Anf. 10 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):	4
Anf. 11 ULF BJÖRKLUND (kds):.....	5
Anf. 12 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):	5
Anf. 13 ULF BJÖRKLUND (kds):.....	6
Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):	6
Anf. 15 ULF BJÖRKLUND (kds):.....	6
6 § Svar på fråga 1994/95:159 om åtgärder mot organiserad brottslighet.....	6
Anf. 16 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	6
Anf. 17 LARS STJERNKVIST (s):.....	7
Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	8
Anf. 19 LARS STJERNKVIST (s):.....	8
Anf. 20 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	9
Anf. 21 LARS STJERNKVIST (s):.....	9
7 § Svar på fråga 1994/95:178 om friköp av historiska arrenden.....	9
Anf. 22 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	9
Anf. 23 BENGT SILFVERSTRAND (s):.....	10

Anf. 24	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	10
Anf. 25	BENGT SILFVERSTRAND (s):	11
Anf. 26	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	11
Anf. 27	BENGT SILFVERSTRAND (s):	11

Prot. 1994/95:36
6 december

8 § Svar på fråga 1994/95:181 om kriminalisering av innehav av barnpornografi12

Anf. 28	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	12
Anf. 29	INGER RENÉ (m):	12
Anf. 30	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	13
Anf. 31	INGER RENÉ (m):	13
Anf. 32	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	13
Anf. 33	INGER RENÉ (m):	13

9 § Svar på fråga 1994/95:189 om narkotikan och trafiken.....14

Anf. 34	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	14
Anf. 35	MATS ODELL (kds):	15
Anf. 36	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	15
Anf. 37	MATS ODELL (kds):	16
Anf. 38	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	16
Anf. 39	MATS ODELL (kds):	16
Anf. 40	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	16
Anf. 41	MATS ODELL (kds):	17
Anf. 42	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	17

10 § Svar på fråga 1994/95:191 om projekteringen av Västleden17

Anf. 43	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	17
Anf. 44	ANDREAS CARLGREN (c):	17
Anf. 45	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	18
Anf. 46	ANDREAS CARLGREN (c):	18
Anf. 47	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	19
Anf. 48	ANDREAS CARLGREN (c):	19
Anf. 49	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	19
Anf. 50	ANDREAS CARLGREN (c):	20
Anf. 51	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	20

11 § Svar på fråga 1994/95:200 om principen för lönesättning vid Posten20

Anf. 52	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	20
Anf. 53	DAN ERICSSON (kds):	20
Anf. 54	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	21
Anf. 55	DAN ERICSSON (kds):	21

12 § Svar på fråga 1994/95:201 om poststyrelsen21

Anf. 56	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	21
Anf. 57	KARIN STARRIN (c):	22
Anf. 58	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	22
Anf. 59	KARIN STARRIN (c):	22
Anf. 60	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	23

Anf. 61	KARIN STARRIN (c)	23
13 §	Svar på fråga 1994/95:160 om Tipsbingo	23
Anf. 62	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	23
Anf. 63	LENNART BRUNANDER (c)	24
Anf. 64	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	24
Anf. 65	LENNART BRUNANDER (c)	25
Anf. 66	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	25
Anf. 67	LENNART BRUNANDER (c)	25
Anf. 68	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	26
Anf. 69	LENNART BRUNANDER (c)	26
Anf. 70	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	26
14 §	Svar på fråga 1994/95:186 om lottförsäljningsautoma- ter	26
Anf. 71	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	26
Anf. 72	LENNART BRUNANDER (c)	27
Anf. 73	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	27
Anf. 74	LENNART BRUNANDER (c)	27
Anf. 75	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	28
Anf. 76	LENNART BRUNANDER (c)	28
Anf. 77	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	28
Anf. 78	LENNART BRUNANDER (c)	28
Anf. 79	Civilminister MARITA ULVSKOG (s)	29
15 §	Svar på fråga 1994/95:184 om det nordiska samarbetet	29
Anf. 80	Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s)	29
Anf. 81	ELVER JONSSON (fp)	30
Anf. 82	Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s)	30
Anf. 83	ELVER JONSSON (fp)	31
16 §	Svar på fråga 1994/95:193 om de baltiska staterna och EU	32
Anf. 84	Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s)	32
Anf. 85	MARIANNE ANDERSSON (c)	33
Anf. 86	Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s)	33
Anf. 87	MARIANNE ANDERSSON (c)	34
Anf. 88	Statsrådet MATS HELLSTRÖM (s)	34
17 §	Svar på fråga 1994/95:194 om en miljöombudsman	34
Anf. 89	Miljöminister ANNA LINDH (s)	34
Anf. 90	LENNART DALÉUS (c)	34
Anf. 91	Miljöminister ANNA LINDH (s)	35
Anf. 92	LENNART DALÉUS (c)	35
Anf. 93	Miljöminister ANNA LINDH (s)	36
Anf. 94	LENNART DALÉUS (c)	36
Anf. 95	Miljöminister ANNA LINDH (s)	36
Anf. 96	LENNART DALÉUS (c)	37
Anf. 97	Miljöminister ANNA LINDH (s)	37

18 § Svar på interpellation 1994/95:195 om miljövårdsbe-	
redningen.....	37
Anf. 98 Miljöminister ANNA LINDH (s):	37
Anf. 99 LENNART DALÉUS (c):	38
Anf. 100 Miljöminister ANNA LINDH (s):	39
Anf. 101 LENNART DALÉUS (c):	39
Anf. 102 Miljöminister ANNA LINDH (s):	39
Anf. 103 LENNART DALÉUS (c):	40
19 § Svar på fråga 1994/95:203 om uranbrytningen i Ryss-	
land.....	40
Anf. 104 Miljöminister ANNA LINDH (s):	40
Anf. 105 DAN ERICSSON (kds):	41
Anf. 106 Miljöminister ANNA LINDH (s):	41
Anf. 107 DAN ERICSSON (kds):	41
20 § Svar på fråga 1994/95:177 om EU:s energipolitik	42
Anf. 108 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):	42
Anf. 109 EVA GOËS (mp):	43
Anf. 110 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):	43
Anf. 111 EVA GOËS (mp):	44
Anf. 112 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):	44
Anf. 113 EVA GOËS (mp):	44
Anf. 114 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):	45
Anf. 115 EVA GOËS (mp):	45
Anf. 116 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):	45
21 § Svar på fråga 1994/95:202 om Studsvik	45
Anf. 117 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):	45
Anf. 118 EVA GOËS (mp):	45
Anf. 119 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):	46
Anf. 120 EVA GOËS (mp):	47
Anf. 121 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s):	47
22 § Svar på fråga 1994/95:179 om landstingens gymnasie-	
program	47
Anf. 122 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	47
Anf. 123 MARGITTA EDGREN (fp):	48
Anf. 124 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	48
Anf. 125 MARGITTA EDGREN (fp):	49
23 § Svar på fråga 1994/95:185 om vuxenutbildningen	49
Anf. 126 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	49
Anf. 127 CONNY SANDHOLM (fp):	50
Anf. 128 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	50
Anf. 129 CONNY SANDHOLM (fp):	50
24 § Bordläggning.....	51

Prot. 1994/95:36
6 december

25 § Anmälan om interpellation.....	51
1994/95:41 av <i>Hadar Cars</i> (fp) till kulturministern om sa- tellit-TV-området.....	51
26 § Kammaren åtskildes kl. 16.38.....	51